

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Ústav českého jazyka a teorie komunikace

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Veronika Pleskotová

Distribuce adjektiv a příslovečných určení zřetele v češtině a řečtině

Distribution of Adjectives and Restrictive Adverbials in Czech and Modern Greek

Praha 2015

Vedoucí práce: Mgr. Eva Lehečková, Ph.D.

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí své bakalářské práce Mgr. Evě Lehečkové, Ph.D, za veškeré rady, konzultace a za trpělivost a laskavost, s nimiž ke mně po celou dobu přistupovala.

Θα ήθελα επίσης να απευθύνω τις ευχαριστίες μου στον κ. Ιωάννη Γαλαντόμο για την πολύτιμη βοήθεια που μου παρείχε και το ενδιαφέρον που έδειξε για όλα αυτά που κάνω.

„Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně, řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.“

V Praze dne 13. srpna 2015

.....

Veronika Pleskotová

Abstrakt

Tato práce se zabývá distribucí adjektiv a příslovečných určení zřetele v češtině a řečtině. Teoretická část přináší vymezení adjektiv v české a řecké odborné literatuře, následuje představení skalárního přístupu k adjektivům a jeho základních pojmů. Ve třetí kapitole je představena klasifikace příslovečného určení zřetele v české a řecké odborné literatuře. Praktickou část práce tvoří korpusová sonda, na jejímž základě je popsáno, zda a jak dochází ke změnám v interpretaci adjektiv v kontextu příslovečných určení zřetele, a vypracován přehled překladových ekvivalentů spojení adjektiv a příslovečných určení zřetele v novořečtině.

Klíčová slova

čeština, řečtina, absolutní adjektiva, relativní adjektiva, příslovečné určení zřetele, skalárnost

Abstract

This paper deals with the distribution of adjectives and restrictive adverbials in Czech and Modern Greek. In the theoretical part the adjective classification within Czech and Modern Greek literature is presented, followed by the presentation of the scalar approach to adjectives and its basic notions. The second part covers the classification of the restrictive adverbials within Czech and Modern Greek literature. The empirical part consists of a corpus research which constitutes the base for the description of potential changes in the interpretation of adjectives in context of the restrictive adverbials. Follows a suggestion of a possible translation of the combination of adjectives and restrictive adverbials in Modern Greek.

Key words

Czech, Modern Greek, absolute adjectives, relative adjectives, restrictive adverbials, scalarity

Obsah

Úvod.....	8
1 Adjektiva v češtině a novořečtině	10
1.1 Úvod.....	10
1.2 Český přístup ke kategorizaci a klasifikaci adjektiv	10
1.2.1 Mluvnice češtiny 2 (MČ2)	10
1.2.2 Lexikon a sémantika	12
1.3 Kategorizace a klasifikace adjektiv v novořečtině.....	13
1.3.1 Vymezení adjektiv v Klerisově a Babiniotisově gramatice.....	13
1.3.2 Pojetí Jeorjie Frangakisové	17
1.4 Shrnutí	21
2 Skalární přístup k adjektivům	22
2.1 Skalární adjektiva	22
2.1.1 Typy adjektivních škál	24
2.1.2 Srovnávací standard a srovnávací třída	25
2.1.3 Absolutní adjektiva	26
2.1.4 Relativní adjektiva	27
2.2 Shrnutí	28
3 Příslopečné určení zřetele	29
3.1 Příslopečné určení zřetele v češtině	29
3.1.1 Příslopečné určení zřetelově vymezovací	29
3.1.2 Příslopečné určení zřetelově srovnávací	31
3.1.3 Příslopečné určení zřetelově autorizující	31
3.2 Kombinace adjektiv se zřetelovým určením	32
3.3 Relativní interpretace absolutních adjektiv	32
3.4 Příslopečné určení zřetele v novořečtině (epirrimatikos prosdiorismos tis anaforas)33	

3.5	Shrnutí	34
4	Výzkumná část.....	35
4.1	Analýza českých adjektiv.....	35
4.1.1	Výzkumné otázky a hypotézy.....	35
4.1.2	Zkoumané výrazy	35
4.1.3	Metoda	36
4.1.4	Vlastní analýza.....	40
4.1.5	Interpretace výsledků	46
4.2	Analýza řeckých adjektiv	49
4.2.1	Metodologie výzkumu	49
4.2.2	Výsledky výzkumu	50
4.2.3	Překladové ekvivalenty spojení adjektiva a příslovečného určení zřetele.....	52
4.2.4	Shrnutí.....	61
4.3	Usouvztažnění výsledků obou analýz	61
	Závěr	63
	Seznam použité literatury	64

Úvod

Tématem této bakalářské práce je distribuce adjektiv a příslovečných určení zřetele v češtině a novořečtině. Tato práce vychází z odborné literatury (Kennedy, 2007; Kennedy – McNallyová, 2005; Rotsteinová – Winter, 2004), která za klíčovou složku významu adjektiv a v důsledku toho i hlavní kritérium jejich klasifikace považuje vlastnost mající povahu škály. Práce si v tomto rámci klade za cíl ověřit, zda příslovečné určení zřetele může modifikovat škálu adjektiva a měnit tak jeho interpretaci.

V první kapitole teoretické části nejprve představíme dva tradiční přístupy ke klasifikaci adjektiv v češtině. Prvním bude přístup reprezentovaný Mluvnicí češtiny 2, druhým přístup Františka Čermáka představený poprvé v Syntagmatice a paradigmatice českého slova II a dále rozpracovaný v publikaci Lexikon a sémantika. Stejným způsobem bude posléze představena klasifikace novořeckých adjektiv. Příkladem zavedené klasifikace bude Klerisova a Babiniotisova Gramatika novořečtiny¹, nový přístup pak bude reprezentován klasifikací Jeorjie Frangakisové založenou na korpusovém výzkumu.

Následovat bude kapitola věnovaná skalárnímu přístupu k adjektivům, na němž budeme později zakládat vlastní empirický výzkum. V této části na základě odborné literatury vymežíme dvě základní skupiny adjektiv – skalární a neskalární. Neskalární adjektiva ponecháme stranou a dále se budeme zabývat pouze adjektivy skalárními, neboť u nich je sledována kombinace s příslovečným určením zřetele. V jejich rámci dále vyčleníme v souladu s dosavadní literaturou skupiny relativních a absolutních adjektiv a v rámci posledně jmenovaných ještě dvě podskupiny – adjektiva maximální a minimální. Nakonec definujeme základní pojmy, s nimiž skalární přístup pracuje, tedy škálu vlastnosti a srovnávací standard.

Třetí kapitola se bude věnovat příslovečnému určením zřetele v češtině a novořečtině, popisu jeho jednotlivých druhů, a zejména způsobům jeho vyjadřování, z nichž některé budou využity v korpusovém výzkumu.

Obsahem empirické části bude korpusová sonda ověřující, zda a případně jak přítomnost příslovečného určení zřetele v kontextu adjektiva ovlivňuje jeho interpretaci. Budeme sledovat, zda zřetelové určení jednu ze skupin skalárních adjektiv rozvíjí výrazně častěji, a

¹ KLERIS, Chrystos – BABINIOTIS, Jorgos (2011): *Grammatiki tis neas ellinikis: domoliturjiki – epikinoniaki*. Athény: Kendro lexikolojias.

pokusíme se případně nastítnit i příčiny takového chování. Tato část práce bude rozdělena do tří podkapitol. První bude obsahovat popis a výsledky provedené korpusové analýzy českých adjektiv ve spojení s příslovečným určením zřetele, druhá podkapitola bude mít obdobný obsah se zaměřením na adjektiva a zřetelová určení v novořečtině a obsahovat bude také návrh překladových ekvivalentů spojení adjektiva a zřetelového určení v novořečtině. Výstupem z této kapitoly pak bude usouvztažnění výsledků obou analýz.

1 Adjektiva v češtině a novořečtině

1.1 Úvod

V této kapitole nejprve stručně představíme hlavní přístupy ke kategorizaci a klasifikaci adjektiv v češtině a novořečtině a stručně shrneme, jaká kritéria jsou těmto klasifikacím společná. Následně budeme prezentovat v české lingvistice zatím nepříliš reflektovaný skalární přístup k adjektivům, ze kterého budeme vycházet při výzkumu v empirické části práce, a porovnáme jej s přístupy tradičními.

1.2 Český přístup ke kategorizaci a klasifikaci adjektiv

V otázce kategorizace a klasifikace adjektiv nacházíme v české lingvistice dvě hlavní pojetí. První je reprezentováno Mluvnici češtiny 2 (Komárek et al., 1986), druhý přístup uvádí František Čermák na počátku 90. let v Syntagmatice a paradigmaticke českého slova II (1990) a rozvíjí v Lexikonu a sémantice (2010).

1.2.1 Mluvnice češtiny 2 (MČ2)

Mluvnice češtiny 2 (1986, s. 67) charakterizuje adjektiva jako základní autosémantický slovní druh označující nedynamický příznak substančně pojatých jevů. S řídícím substantivem se shodují v rodě, čísle a pádě, jejich primární funkcí je funkce přívlastku a dle typu vyjadřovaného příznaku se dělí na adjektiva kvalitativní a relační.

1.2.1.1 Kvalitativní adjektiva

Kvalitativní adjektiva označují příznak jako kvalitu. Jedná se o základní třídu adjektiv, tvořenou prototypickými adjektivy, tedy z větší části neodvozenými, vyjadřujícími vztah k substanti bezprostředně, nevztahově.

V jejich rámci můžeme vymezit dvě sémantické skupiny: adjektiva deskriptivní, tedy taková, která vyjadřují příznak absolutně, z hlediska mluvčího jako objektivní vlastnost, a dále adjektiva kvalifikační vyjadřující příznak jako subjektivní hodnocení objektivně existujícího příznaku.

1.2.1.1.1 Kvalifikační adjektiva

Kvalifikačními adjektivy bývají nejčastěji označovány vlastnosti živých bytostí a materiálních jevů (MČ2, 1986, s. 71). Mezi jejich základní gramatické a sémantické charakteristiky patří schopnost tvořit antonymní dvojice, stupňovat vyjadřovaný příznak, schopnost některých z nich vyjadřovat absolutní stupeň vlastnosti pomocí předpony *pře-*, spojovat se s příponami vyjadřujícími subjektivní hodnocení (*-ičký*, *-oučký* apod.), spojovat se s měrovými adverbii, tvořit deadjektivní adverbia, tvořit základ pro tvorbu abstraktních názvů vlastností (pomocí přípony *-ost*) a sloves (pomocí přípony *-nout*). Patří mezi ně např. adjektiva *chytrý*, *statečný*, *tvrdý*, *nový*.

1.2.1.1.2 Deskriptivní adjektiva

Deskriptivní adjektiva označují fyzické a psychické vlastnosti živých bytostí, popřípadě objektivní vlastnosti konkrétních předmětů a jevů (MČ2, 1986, s. 71). Jejich gramatické a sémantické vlastnosti jsou následující: Ve srovnání s adjektivy kvalifikačními méně často stupňují příznak (*hlušší*, *studenější*). To je způsobeno charakterem vlastnosti, již vyjadřují, objektivní vlastnost zpravidla nelze stupňovat. V menší míře také tvoří abstraktní pojmenování (*hluchota*). Charakteristický je pro ně také přechod ke kvalifikačním adjektivům, pakliže se mohou spojovat se sufixy vyjadřujícími subjektivní hodnocení (*slad'oučký*). Dále bývají méně často rozvíjena měrovými adverbii (*velmi*, *zcela*; **velmi mrtvý*) a deadjektivní adverbia od nich odvozená mají obvykle přenesený význam (*sladce spí*). Do této třídy adjektiv řadíme např. adjektiva *mrtvý*, *slepý*, *červený*, *hořký*.

1.2.1.2 Relační adjektiva

Adjektiva relační ze sémantického hlediska vyjadřují příznak jako vztah k jiným jevům reality: substancím, dějům, okolnostem (MČ2, 1986, s. 73). Ze slootovorného hlediska se jedná o adjektiva sekundární, odvozená.

Z hlediska gramatického a syntaktického mají následující vlastnosti:

Některá z nich se mohou stupňovat (*spodní – spodnější – nejspodnější*), a to především pokud jsou užita v přeneseném významu (*ani v nejčernějších snech*). Je možné je kombinovat s měrovými adverbii (*velmi kamenitá půda*).

Jak mezi deskriptivními a kvalifikačními, tak mezi kvalitativními a relačními adjektivy nezřídka, zejména v přeneseném užití, dochází k přechodům, nejčastěji přecházejí relační adjektiva ke kvalifikačním.

1.2.2 Lexikon a sémantika

František Čermák (Lexikon a sémantika, 2010, s. 167) pojímá adjektiva jako „kvalifikátory substantiva vyjadřující základní obecný význam, kvalitu mnoha druhů, připisovanou zvnějšku substantivu, nebo na něm nějakou jeho vnitřní kvalitu aktualizující“. Počet druhů těchto kvalit se liší v závislosti na konkrétním jazyce. Z hlediska funkce Čermák vymezuje v rámci adjektiv tři třídy: adjektiva atributivní (stojící primárně před dominujícím substantivem), predikátová (vyskytující se primárně v postverbální pozici) a atributivně-predikátová. Tradiční dělení adjektiv uvedené výše hodnotí jako nevyhovující, navrhuje proto vlastní, jemnější třídění, které zohledňuje sémantické a funkční vlastnosti adjektiv (Lexikon a sémantika, 2010, s. 168):

- schopnost stát jen v atributivní pozici
- schopnost stát jen v predikátové pozici
- schopnost stát v atributivní i predikátové pozici
- schopnost být kvalifikováno adverbiem *velmi* a stupňovatelnost
- schopnost být kvalifikováno adverbiem *typicky*
- schopnost stát v postpozici za substantivem
- schopnost stát v imperativu
- schopnost být v predikátové pozici kvalifikováno výrazem *právě teď, zrovna v tu chvíli*

Na základě těchto kritérií Čermák vymezuje pět tříd adjektiv, z nichž první dvě jsou základní, zbývající tři situačně sekundární: deskriptivní, posesivní, evaluativní, intenzifikační, restriktivní (Lexikon a sémantika, 2010, s. 168).

Adjektiva deskriptivní (odpovídají na otázku JAKÝ?) jsou obvykle jmenného původu, dominující substantivum přiřazují k jisté třídě a tím konkretizují jeho referent (*ústavní*).

Adjektiva posesivní (ČÍ?) vyjadřují vztah k individuu či třídě, pojí se pouze se substantivy životnými (*otcův, psí*).

Adjektiva evaluativní (DOBŘÝ, či NE?) slouží k pragmatickému zaujetí postoje a evaluaci na škále „dobré–špatné“ (*mizerný*).

Adjektiva intenzifikační (V JAKÉ MÍŘE?) slouží k subjektivnímu zdůraznění či oslabení platnosti substantiva či jeho zařazení do momentálního souboru priorit mluvčího (*úplný*).

Adjektiva restriktivní (JAKÝ SPECIFICKY, KTERÝ?) konkretizují referenci substantiva poukazem na to, že vzhledem ke svému obvyklému možностям a platnosti substantivum ne/platí plně a je, nebo není z určitého hlediska omezeno (*pouhý*).

1.3 Kategorizace a klasifikace adjektiv v novořečtině

1.3.1 Vymezení adjektiv v Klerisově a Babiniotisově gramatice

Slovnímu druhu adjektiv nebyl dosud v řecké lingvistice věnován dostatek pozornosti, a proto jsou po teoretické stránce v tradičních gramatikách popsána jen velice stručně. Pozornost bývá věnována téměř výhradně jejich tvoření a od něj se také odvíjí jejich klasifikace. Uspokojivější popis předkládají až Kleris a Babiniotis ve své Gramatice novořečtiny². Vymezují adjektiva (Kleris – Babiniotis, 2011, s. 210) jako slovní druh, který modifikuje substantivum, přisuzuje mu jistou vlastnost či kvalitu a shoduje se s řídícím substantivem v rodě, čísle a pádě. Většinou stojí před substantivem, postpozice je možná, ač poměrně málo frekventovaná, u klasifikačních adjektiv (viz níže) v některých případech pak dokonce nepřípustná. Prototypicky adjektiva plní funkci shodného přívlastku (*omioptotos onomatikos prosdiorismos*) a části verbonominálního přísudku či doplňku (*katigorumeno*).

Na základě významu a vlastnosti, již adjektiva modifikovanému substantivu přisuzují, můžeme v jejich rámci vyčlenit několik kategorií.

Na základě významu se adjektiva třídí do následujících kategorií:

- adjektiva označující barvu (*aspros* – *bílý*)
- adjektiva označující materiál (*chartinos* – *papírový*)
- adjektiva označující množství³ (*polys* – *mnohý*)

² KLERIS, Chrystos – BABINIOTIS, Jorgos (2011): *Grammatiki tis neas ellinikis: domoliturjiki – epikinoniaki*. Athény: Kendro lexikologias.

³ Do této skupiny se řadí i číslovky (číselná adjektiva).

Na základě vyjadřované vlastnosti rozlišujeme dvě kategorie adjektiv:

- deskriptivní/kvalitativní (perigrafika/piotika)
- klasifikační (taxinomika)

1.3.1.1 Deskriptivní adjektiva (perigrafika epitheta)

Deskriptivní adjektiva popisují a hodnotí substantivum, jež určují. Mohou být anteponovaná (1a) či postponovaná (1b), jsou morfologicky stupňovatelná (2a)–(2b) a modifikovatelná pomocí měrových adverbů (3).

(1)

- a. *To megalo spiti mu aresti*⁴.
ART-SG.NOM velký-ADJ dům-SG.NOM mi-PRON líbí.se-PRS
Ten velký dům se mi líbí.

- b. *To spiti to megalo mu aresti*.
ART-SG.NOM dům-SG.NOM ART-SG.NOM velký-ADJ mi-PRON
líbí.se-PRS
Ten velký dům se mi líbí.

(2)

- a. *To megalytero spiti mu aresti*.
ART-SG.NOM větší-ADJ dům-SG.NOM mi-PRON líbí.se-PRS
Ten větší dům se mi líbí.

- b. *To pio megalo spiti mu aresti*.
ART-SG.NOM více-ADV velký-ADJ dům-SG.NOM mi-PRON
líbí.se-PRS
Ten větší dům se mi líbí.

⁴ V této práci používám lipský systém glos. Dostupný z WWW:<<http://www.eva.mpg.de/lingua/resources/glossing-rules.php>> [cit. 7. 5. 2015]

(3)

To poly megalo spiti mu aresi.
ART-SG.NOM hodně-ADV velký-ADJ dům-SG.NOM mi-PRON
líbí.se-PRS
Ten hodně velký dům se mi líbí.

1.3.1.2 Klasifikační adjektiva (taxinomika epitheta)

Tato adjektiva zařazují modifikované entity do konkrétní třídy, k jistému druhu, blíží se tedy k českým relačním adjektivům. Jejich pozice vzhledem k substantivu není libovolná, jsou vázána na antepozici.

(4)

- a. *I kalokerines diakopes ine i agapimenes mu.*
ART-SG.NOM letní-ADJ prázdniny-PL.NOM jsou-PRS ART-SG.NOM
oblíbené-ADJ moje-PRON
Letní prázdniny jsou mé oblíbené.
- b. **I kalokerines i diakopes ine i agapimenes mu.*
ART-SG.NOM letní-ADJ ART-SG.NOM prázdniny-PL.NOM jsou-PRS
ART-SG.NOM oblíbené-ADJ moje-PRON

V postpozici se vyskytují, pouze je-li na ně mluvčím kladen důraz (tj. typicky v implicitním kontrastu) (5), případně objeví-li se v explicitním kontrastivním užití (6).

(5)

Prosopika protimao tin musiki tin klasiki.
osobně-ADV preferuji-PRS ART-SG.ACC hudbu-SG.ACC ART-SG.ACC vážnou-ADJ
Osobně preferuji vážnou hudbu.

(6)

*Engeniase mia monada kardiochirurgjiki, ochi
mikrochirurgjiki.*

zahájil.činnost-PST ART-SG.ACC jednotky-SG.ACC kardiochirurgické-SG.ACC ne-PRON
mikrochirurgické-SG.ACC

Zahájil činnost kardiochirurgické, ne mikrochirurgické jednotky.

Vždy musí stát v bezprostřední blízkosti rozvíjeného substantiva, mezi ně a substantivum lze vložit pouze ukazovací zájmeno. Dále není možné je stupňovat, a to ani morfologicky, ani pomocí měrových výrazů.

(7)

a. *chirurgjika gandia
chirurgické rukavice*

b. **chirurgjikotera / pio chirurgjika gandia
chirurgičtější / více chirurgické rukavice*

Z hlediska významu obvykle představují neoddělitelnou charakteristiku substantiva, a nelze je proto často vypustit bez změny významu celé nominální fráze.

(8)

*I iekonomiki politiki tis kyvernisis
Trikupi itan kenotomos ja tin epochi
tis.*

ART-SG.NOM ekonomická-ADJ politika-SG.NOM ART-SG.GEN vlády-SG.GEN
Trikupisovy-ADJ byla-PST novátorská-ADJ na-PREP ART-SG.ACC dobu-SG.ACC
její-PRON

Hospodářská politika Trikupisovy vlády byla na svou dobu novátorská.

V některých případech dochází k přechodům mezi těmito dvěma třídami adjektiv, nejčastěji přecházejí klasifikační adjektiva k deskriptivním.

(9)

a. *analytiki filosofia*
analytická filozofie (klasifikační)

b. *analytiki parusiasi*
analytická prezentace (deskriptivní)

1.3.2 Pojetí Jeorjie Frangakisové

Výše popsaná klasifikace vychází, jak bylo uvedeno, z tradičního pojetí Klerisovy a Babiniotisovy gramatiky (1. vyd. 1998). Frangakisová ve své studii (2010) přichází s úplně novou, na korpusovém výzkumu založenou a v současnosti pravděpodobně nejpropracovanější klasifikací adjektiv v novořečtině. Jako kritéria vymezení jednotlivých tříd používá syntaktickou funkci, pozici, modifikovatelnost pomocí adverbíí, schopnost morfologicky tvořit komparativ a superlativ, schopnost koordinace s ostatními adjektivy, schopnost přijímat doplnění, nejčastější kolokace a význam. Frangakisová (2010, s. 7) v rámci slovního druhu adjektiv vymezuje deset tříd:

- klasifikační
- deskriptivní
- evaluativní
- deiktická
- relační
- specializační
- neurčitá
- adjektiva označující barvu
- verbální
- kvantitativní

1.3.2.1 Klasifikační adjektiva (classifying adjectives)

Tato adjektiva splývají s klasifikačními adjektivy, tak jak je vymezuje Kleris a Babiniotis, jedná se tedy o adjektiva zařazující modifikovanou entitu do jisté třídy. Ve většině případů jsou anteponovaná, postpozice často značí přenesené užití a jejich přechod k jiné kategorii (nejčastěji k deskriptivním adjektivům). Nacházejí se většinou těsně před či za jménem, které

modifikují. Základním organizačním principem této kategorie není antonymie, ale vícečetná opozice. Jsou-li užita ve svém základním významu, nedají se stupňovat. Často se jedná o deriváty substantiv (*ikonomikos – ekonomický, politikos – politický*).

1.3.2.2 Deskriptivní adjektiva (descriptive adjectives)

Deskriptivní adjektiva přisuzují substantivu jistou vlastnost, jakou může být velikost (*mikros – malý*), stáří (*palios – starý*), ale i např. složitost (*efkolos – jednoduchý*) apod. (Frangakisová, 2010, s. 8). Jsou organizována na základě antonymie. Charakteristická jsou svojí pozitivní či negativní sémantickou orientací. Objevují se v antepozici, postpozici, stejně jako v predikativní pozici. Ta je odlišuje od klasifikačních adjektiv. Jsou-li užita v konstrukcích jako *ine dyskolo na – je složité, kalo tha itan na / kalo ine na – bylo by dobré / je dobré* apod., přecházejí často k evaluativním adjektivům. Jsou stupňovatelná jak morfologicky, tak pomocí měrových výrazů. Na rozdíl od klasifikačních adjektiv nemusí stát v těsném sousedství modifikovaného substantiva a mohou být koordinována s jinými deskriptivními adjektivy většinou stejné sémantické orientace.

1.3.2.3 Evaluativní adjektiva (evaluative adjectives)

Tato adjektiva vyjadřují lokální nebo textové hodnocení (*legomenos – takzvaný*). Někdy bývají pro některé shodné vlastnosti (stupňovatelnost, antonymní organizace, pozitivní a negativní sémantická orientace) považována za podkategorii adjektiv deskriptivních. Od této kategorie adjektiv je však odlišuje např. rozdílná funkce, evaluativní adjektiva nepřisuzují substantivu žádnou vlastnost, nýbrž vyjadřují autorovo hodnocení (Frangakisová, 2010, s. 9). Hodnocení mohou vyjadřovat i jiné skupiny adjektiv (deskriptivní, klasifikační atd.), není to však jejich primární funkce.

V rámci této kategorie Frangakisová (2010) vyčleňuje čtyři adjektivní podtypy:

- modální adjektiva (modal adjectives)
- komentářová adjektiva (comment adjectives)
- intenzifikační adjektiva (intensifying adjectives)
- adjektiva důležitosti (adjectives of importance)

Modální adjektiva vyjadřují epistémickou a deontickou modalitu. Vyskytují se v predikativní pozici a v konstrukcích jako *ine dynato(n) na – je možné, že, ine veveo(n) oti/pos – je jisté, že*.

Komentářová adjektiva vyjadřují autorův komentář k výpovědi. Jsou užívána zejména ke zpochybnění či vyvrácení názoru na řečené. Většinou stojí v antepozici a nestupňují se, často se vyskytují i v predikativní pozici a v konstrukcích typu *ine charaktiristiko oti/pos – je příznačné, že*. Posledně jmenovaná mají evaluativní funkci či slouží k organizaci informací ve výpovědi.

Intenzifikační adjektiva vyjadřují autorův postoj k tomu, do jaké míry je výpověď pravdivá (*apolytos – naprostý, pliris – úplný*). Nejčastěji stojí v antepozici. Některá z nich se stále ještě plně negramatikalizovala, velká část adjektiv totiž do této skupiny přechází od deskriptivních adjektiv (*platys – široký*).

Adjektiva důležitosti vyjadřují „míru důležitosti řečeného, která je vždy vysoká, a zároveň přitahují čtenářovu pozornost k entitám, jež autor považuje za důležité“ (Frangakisová, 2010, s. 10). Obvykle se dají stupňovat, preferují antepozici a vyjadřují textové hodnocení. Patří mezi ně adjektiva jako *simandikos – důležitý, krisimos – klíčový* apod.

1.3.2.4 Deiktická adjektiva

Tato adjektiva se vymezují vzhledem k deiktickému centru, a jejich význam proto není srozumitelný mimo situační nebo textový kontext (*simerinos – dnešní, proigumenos – předchozí*). Jsou nejčastěji anteponovaná a nestupňují se. Často stojí po číslovkách, zájmenech či kombinaci členu a temporálního adverbia.

1.3.2.5 Relační adjektiva

„Relační adjektiva vyjadřují vztah mezi dvěma entitami se zřetelem k vlastnosti, již nepojmenovávají; např. *andistichos – příslušný, schetikos – relevantní, diaforetikos – různý, kinos – společný*“⁵ (Frangakisová, 2010, s. 11). Převažují v antepozici, ale nacházíme je též v postpozici a v predikativní pozici. Vzhledem ke své funkci se často vyskytují v kombinaci s předložkovou frází či s frází s formou genitivu (*na protini synekrimena metra [[diaforetika]]*

⁵ Originální znění: „... they are used for relating two entities with respect to a property which they do not name“ (Frangakisová, 2010, s. 11).

apo ta kyvernitika – navrhnout zvláštní opatření, odlišná od vládních). Tato adjektiva často následují po číslovkách, zájmenech, kvantitativních a deiktických adjektivech. Relační adjektiva není možné stupňovat.

(10)

*Alles andistiches prospaθies tu eftychisan.*⁶

Jiné-PRON odpovídající-ADJ pokusy-PL.NOM jeho-PRON uspěly-PST

Jeho jiné odpovídající pokusy byly úspěšné.

1.3.2.6 Specializační adjektiva

Jedná se o adjektiva, jež omezují či zobecňují referenci řídicího substantiva (*jenikos – obecný, idikos – specifický, monadikos – jediný*).

1.3.2.7 Neurčitá adjektiva

Tato adjektiva vyjadřují neurčitost (*diafori – různí, orismeni – někteří* apod.). Některá z nich jsou dle tradičního přístupu hodnocena jako zájmena či jiné slovní druhy. Od ostatních adjektiv se liší téměř výhradním výskytem v antepozici a nulovým výskytem v predikativní pozici. Nestupňují se, nejsou modifikovatelná žádnými adverbii. Jsou-li součástí nominální fráze i jiná adjektiva či zájmena, neurčitá adjektiva je předcházejí a zaujímají pozici nejdále od řídicího substantiva.

1.3.2.8 Adjektiva označující barvu

Tato adjektiva jsou vymezována jako samostatná kategorie zejména pro svoji specifickou sémantiku a skutečnost, že jde o uzavřenou kategorii adjektiv. Běžně jsou řazena k adjektivům deskriptivním, od nich je však odlišuje nízká frekvence výskytu v predikativní pozici a neschopnost být stupňována v základním významu. Bývají koordinována výhradně s dalšími adjektivy stejného druhu.

⁶ *Hellenic National Corpus*. Athény: Institute for Language and Speech Processing. Dostupný z WWW: <<http://hnc.ilsp.gr/en/>> [cit. 14. 5. 2015].

1.3.2.9 Verbální adjektiva

Tato kategorie v tomto pojetí není vymezována na základě původu, nýbrž na základě funkce, za adjektiva verbální jsou tedy považována ta, která lze užít jako ekvivalenty sloves, mají slovesný význam či vlastnosti (např. přijímají valenční doplnění). Většinou stojí v predikativní či postnominální pozici, často jsou doplněna předložkovou vazbou či vedlejší větou. Nejsou stupňovatelná, koordinují se většinou s jinými verbálními adjektivy či participii. Patří mezi ně např. *paragomenos* – vyprodukovaný, *etimos* – připravený.

1.3.2.10 Kvantitativní adjektiva

Jedná se o nejméně početnou, ale nejvíce frekventovanou skupinu adjektiv. Řadí se do ní adjektiva vyjadřující množství (*polys* – mnohý, *arketos* – dostatečný), která jsou tradičně v novořecké literatuře hodnocena jako zájmena. Nejčastěji se vyskytují v pozici před substantivem, dají se stupňovat jak morfologicky, tak pomocí měrových adverbů. Pokud jde o podobu nominální fráze obsahující tato adjektiva, obvykle stojí před deskriptivními a klasifikačními adjektivy a za zájmeny, deiktickými a neurčitými adjektivy (Frangakisová, 2010, s. 12). Nejčastěji se vyskytují v kolokacích s výrazy vyjadřujícími čas (*evdomades* – týdny, *chronia* – roky apod.).

1.4 Shrnutí

Porovnáním výše představených přístupů bylo zjištěno, že jediné sémantické kritérium, se kterým pracují všechny uvedené klasifikace, je vztah adjektiva k jisté třídě (MČ2: relační adjektiva; Čermák: deskriptivní adjektiva; Kleris – Babinotis, Frangakisová: klasifikační adjektiva). Druhým nejčastěji zastoupeným sémantickým kritériem, objevujícím se všude kromě Klerisovy a Babinotisovy gramatiky, je přítomnost rysu evaluativnosti (MČ2: kvalifikační adjektiva; Čermák, Frangakisová: evaluativní adjektiva). Z hlediska morfologického všechny klasifikace zohledňují morfologickou stupňovatelnost adjektiv a jejich schopnost být modifikována měrovými výrazy. Čermák a Frangakisová pak také shodně zohledňují pozici adjektiva vzhledem k substantivu a jeho syntaktickou funkci.

2 Skalární přístup k adjektivům

Skalární model adjektiv se ve světové lingvistice poprvé objevil v poměrně nedávné době a v české lingvistice je dosud až na výjimky (Karlík – Hladká, 2004; Dočekal – Kučerová, 2011; Lehečková, 2011) téměř nezohledněný. Vymezuje se formálněsémanticky a jeho výhodou je, že na rozdíl od tradičních přístupů systematicky postihuje fakt, že některá adjektiva jsou významově vágní, a jejich interpretace je tudíž kontextově závislá.

Dle tohoto přístupu je jednou ze složek významu adjektiva vlastnost mající povahu škály (množina stupňů uspořádaných se zřetelem k nějaké dimenzi⁷) a základním kritériem pro vymezení adjektiv jako slovního druhu je jejich skalární měřitelnost, která je odlišuje od jmen a sloves. Adjektivum tedy označuje měrovou funkci přisuzující objektům jistý stupeň na škále vlastnosti, přičemž měrové rozpětí dané vlastnosti je určeno buď konvenčně, tj. je součástí významu adjektiva zahrnujícího informace o světě, které sdílejí mluvčí daného jazyka, nebo vyplývá z aktuálního kontextu a může být v některých případech konceptualizováno i jako bod nebo poměrně krátký interval (Lehečková, 2011, s. 53). Škály spojené s adjektivy jsou tedy složeny ze stupňů označované vlastnosti, například v případě dvojic *vysoký – nízký*, *chytrý – hloupý* ze stupňů výšky nebo chytrosti.

Základní sémantickou opozici v tomto pojetí tvoří adjektiva stupňovatelná, skalární (gradable adjectives), a nestupňovatelná (non-gradable adjectives), která mají fixní význam a odpovídají tradičním adjektivům relačním (Lehečková, 2011, s. 65). Skalárními adjektivy jsou míněna adjektiva stupňovatelná v širším smyslu, tedy nejen morfologicky stupňovatelná, ale i modifikovatelná pomocí měrových výrazů (*zcela, téměř*). V této práci se budu zabývat pouze těmito, tedy skalárními adjektivy, nescalární adjektiva ponechám stranou. Význam těchto adjektiv totiž obvykle nekonceptualizujeme jako škálu sestávající z uspořádaných hodnot nějaké vlastnosti.

2.1 Skalární adjektiva

V rámci skalárních adjektiv vymezuje Kennedy (2007) dva základní typy: adjektiva relativní (relative adjectives) a absolutní (absolute adjectives) s dvěma podtypy: maximální (maximum

⁷ „A set of degrees totally ordered with respect to some dimension (height, cost, etc.) constitutes a scale.“ (Kennedy, 2007, s. 4).

standard adjectives) a minimální adjektiva (minimum standard adjectives). Terminologie však není zcela jednotná, o téže dvojici bývá v některých pracích referováno jako o totálních (total adjectives) a parciálních (partial adjectives) adjektivech (Rotsteinová – Winter, 2004; Dočekal – Kučerová, 2010). Tyto skupiny adjektiv byly vyčleněny na základě několika testů (Lehečková, 2011, 60–61):

- tzv. implicitní srovnání pomocí fráze *compared to* (odlišuje ABS × REL)
- kompatibilita adjektiva se zřetelovou frází upřesňující doménu srovnávacího standardu (odlišuje ABS × REL)
- rozdíl v kompatibilitě s modifikátory *very* × *well* (odlišuje ABS × REL)
- vyplývání negovaného adjektiva (odlišuje ABS × REL)
- presupozice komparativních konstrukcí (odlišuje ABS × REL)
- zjišťovací otázky s adjektivem a pluralitou výrazů, o nichž adjektivum platí (odlišuje MAX × MIN)
- vyplývání oznamovacích vět v indikativu (odlišuje MAX × MIN)
- kompatibilita s měrovými adverbii (*completely*, *utterly* × *slightly*, *partially*) (odlišuje MAX × MIN)
- modifikace pomocí *almost* (odlišuje MAX × MIN)
- výjimkové konstrukce (odlišuje MAX × MIN)

Obě skupiny adjektiv označují stejný typ významu, tedy operují na objektu a vracejí míru jeho vlastnosti, jsou však interpretována různým způsobem. Základním rozdílem mezi absolutními a relativními adjektivy je fakt, že některá (např. *mrtvý*) mají ve své sémantice zakotven maximální stupeň měřené vlastnosti, naproti tomu jiná (např. *drahý*) ho nemají, a mohou tudíž tuto vlastnost kumulovat. Tento rozdíl se projeví ve struktuře škály, jejímž prostřednictvím jsou sémanticky interpretována a která tvoří důležitou složku jejich významu. Další důležitou složkou významu pak je srovnávací standard (standard of comparison), k němuž se adjektiva vztahují.

2.1.1 Typy adjektivních škál

Kennedy a McNallyová (2005) a Kennedy (2007) vymezují 4 typy adjektivních škál lišící se otevřeností/zavřeností a zahrnutím/nezahrnutím maximálního a minimálního bodu vlastnosti:

o-----o zcela otevřená (*vysoký/nízký*)

●----- dole uzavřená (*suchý/mokrý*)

-----● nahoře uzavřená (*špinavý/čistý*)

●-----● zcela uzavřená (*mrtvý/živý*)

Zcela otevřená škála odpovídá adjektivům relativním, adjektiva absolutní mají škálu alespoň na jedné straně uzavřenou.

Tuto typologii je možné ověřit testem kompatibility jednotlivých typů adjektiv s měrovými výrazy *slightly* na jedné straně a s adverbium *perfectly* na straně druhé (Kennedy, 2007, s. 34). Vzhledem k tomu, že adverbium *slightly* označuje míru vlastnosti jen lehce nad minimem, kompatibilita adjektiva s ním je důkazem existence minimálního bodu na škále. Naproti tomu adverbium *perfectly* dokazuje existenci maximálního stupně.

Adjektiva se zcela otevřenou škálou (relativní) není možné kombinovat se žádným z výše zmíněných adverbíí (**It is perfectly/slighly tall/short.*). To značí, že na jejich škále minimální ani maximální hodnotu nenacházíme. Pokud jde o adjektiva s dole uzavřenou škálou, pozitivní členy minimálních adjektiv (*certain, safe*) jsou kompatibilní s adverbium *slightly*, negativní členy maximálních (*straight, clean*) naopak s adverbium *perfectly*. U adjektiv s nahoře uzavřenou škálou je situace následující: pozitivní členy maximálních adjektiv (*bent, dirty*) jsou modifikovatelné adverbium *perfectly*, negativní členy minimálních (*uncertain, dangerous*) lze naopak rozvíjet adverbium *slightly*. Adjektiva se zcela uzavřenou škálou (*full, empty*) lze potom modifikovat jakýmkoli výše zmíněným adverbium.

(1)

**perfectly/*slighly tall/short*
**dokonale/*mírně vysoký/nízký*

(2)

**perfectly/slighly wet/dirty*
**dokonale/mírně mokřý/špinavý*

- (3)
*perfectly/*slightly dry/clean*
*dokonale/*mírně suchý/čistý*

- (4)
perfectly/slightly full/empty
dokonale/mírně plný/prázdný

Antonymní adjektivní páry promítají své argumenty na stejnou škálu, operují však v opačném směru. V rámci každé antonymní dvojice rozlišujeme pozitivní a negativní člen. Pozitivní členy antonymních adjektiv (*mokrý*) měří vzrůstající míru vlastnosti, naopak negativní (*suchý*) měří snižující se míru vlastnosti (Kennedy, 2007, s. 33).

2.1.2 Srovnávací standard a srovnávací třída

Srovnávacím standardem rozumíme proměnnou složku významu, vztahem k níž je dáno konkrétní skalární adjektivum a jež se sama vymezuje na základě srovnávací třídy (comparison class) objektů, které se také mohou vztahovat k vlastnosti vyjádřené daným adjektivem (Lehečková, 2011, s. 57).

Je buď součástí lexikálního významu adjektiva (v případě absolutních adjektiv), nebo je kontextově variabilní (u adjektiv relativních). Kontextově určený srovnávací standard může být přítomen implicitně, anebo může být zexplictněn, v angličtině např. předložkovou frází *for + nominální fráze*, pomocí konstrukce *compared to* (*It is small compared to an average elephant/for an elephant.*) či jako konstituent věty parafrázující předešlé konstrukce (*It is a small elephant.*).

Takto zexplictnit srovnávací standard je však možné pouze ve větách obsahujících adjektivum v pozitivu (*Fred is tall for an 8-year-old.*), ve větách s kombinací adjektiv v komparativu či superlativu s výše zmíněnými frázemi vznikají negramatické konstrukce. (**Fred is taller than Sam for an 8-year-old.*). Takto vyjádřený srovnávací standard je rovněž nekompatibilní s otázkou (**How tall is Fred for an 8-year-old?*). Důležitou vlastností těchto konstrukcí je, že uvádějí presupozici. Entita, jíž je přisuzována vlastnost vyjádřená adjektivem, musí být členem srovnávací třídy objektů vyjádřené jednou z výše uvedených konstrukcí.

(5)

Fred is tall for an 8-year old child.
Fred je na osmileté dítě vysoký.

Věta (5) presuponuje, že Fredovi je 8 let.

Srovnávací standard hraje důležitou roli zejména při interpretaci vágních výrazů. Jeho přítomnost pomáhá odstranit vágnost věty obsahující skalární adjektivum, jelikož poskytuje referenční bod, vzhledem k němuž se adjektivum vymezuje. Bez jeho implicitní či explicitní přítomnosti není možné určit pravdivostní hodnotu výpovědi obsahující výraz s neurčitou extenzí (*Fred is tall.*).

2.1.3 Absolutní adjektiva

Absolutní adjektiva představují množinu skalárních adjektiv, jejichž interpretace na rozdíl od adjektiv relativních není kontextově závislá a jejichž význam není vágní. Mají alespoň na jednom konci uzavřenou škálu. Srovnávací standard je v tomto případě součástí jejich lexikálního významu, v případě maximálních adjektiv splývá s maximálním bodem na škále, v případě minimálních adjektiv je totožný s minimální hodnotou. To je také důvod, proč není možné srovnávací standard zexplicitnit jako v případě relativních adjektiv, výsledkem by byla negramatická konstrukce, jak ilustrují následující příklady (Toledo, 2011, s. 4):

(6)

John is tall/short for a ten-year-old boy / compared to his brother.
John je vysoký/malý na desetiletého chlapce / ve srovnání se svým bratrem.

(7)

**The towel is wet/dry for a new towel / compared to the old one.*
Ručník je na nový ručník mokrý/suchý / je mokrý/suchý ve srovnání s tím starým.

(8)

**My front door is open/closed for a front door/ compared to the back door*
Moje vstupní dveře jsou otevřené/zavřené na vstupní dveře/ ve srovnání se zadními dveřmi

V příkladu (6) jsou uvedena adjektiva se zcela otevřenou škálou, příklad (7) je tvořen adjektivem s dole uzavřenou škálou (*wet*) a adjektivem s nahoře uzavřenou škálou (*dry*) a příklad (8) obsahuje adjektiva se zcela uzavřenou škálou.

Zatímco zexplicitněním srovnávacího standardu v příkladu (6) s relativním adjektivem vznikne zcela gramatická konstrukce, v případech s absolutními adjektivy (7)–(8) vzniknou

věty negramatické. Výjimku tvoří případy, kdy dochází k relativní interpretaci absolutních adjektiv (viz níže).

Fakt, že při interpretaci absolutních adjektiv automaticky saháme ke krajnímu bodu na škále jako k srovnávacímu standardu, vysvětluje Kennedy (2007) uplatněním principu interpretativní ekonomie (interpretive economy). Při interpretaci nejprve posuzujeme skalární strukturu adjektiva a ke kontextu se uchylujeme jen v případě, že tato možnost selhala, že na škále žádný krajní bod není k dispozici, tj. v případě relativních adjektiv.

V rámci absolutních adjektiv Kennedy (2007) vymezuje dvě skupiny: tzv. minimální a maximální adjektiva (minimum a maximum standard adjectives). V sémantice minimálních adjektiv (*mokrý*) je obsažena minimální, tedy nenulová míra vlastnosti. Abychom předmět mohli označit adjektivem *mokrý*, musí vykazovat větší než nulovou hodnotu „mokrosti“. Podobně v sémantice adjektiv maximálních (*suchý*, *plný*) je zahrnuta maximální míra vlastnosti argumentu, jež tato adjektiva modifikují. Aby tedy platilo, že objekt je *suchý*, musí vykazovat maximální míru suchosti.

Je-li škála uzavřená dole, význam pozitivního členu antonymního adjektivního páru zahrnuje minimální stupeň vlastnosti (a nemá maximum), v sémantice negativního členu je naopak zahrnut maximální stupeň, a adjektivum tedy nemá minimální bod.

Je-li škála adjektiva uzavřená nahoře, význam pozitivního členu zahrnuje maximální stupeň vlastnosti (a nemá tedy minimum) a význam negativního obsahuje minimální stupeň (a nemá maximum).

Absolutní adjektiva, stejně jako adjektiva relativní, tvoří antonymní dvojice, jednotlivé členy opozitního páru jsou v tomto případě ve vztahu komplementární distribuce, negace jednoho členu tedy implikuje platnost druhého.

2.1.4 Relativní adjektiva

Mezi základní vlastnosti relativních adjektiv, jsou-li užita v pozitivu, patří dle Kennedyho (2007) významová vágnost. Operují na zcela otevřené škále, tedy škále nezahrnující ani minimální, ani maximální stupeň vlastnosti označované adjektivem. Míru vlastnosti je tudíž možné kumulovat. V jejich sémantice není přítomen žádný bod, který by mohl být interpretován jako srovnávací standard. Jejich srovnávací standard je kontextově variabilní

(na rozdíl od absolutních adjektiv není součástí jejich lexikálního významu), a v závislosti na kontextu se tedy mění i jejich pravdivostní podmínky.

V některých případech však dochází k tomu, že ani v konkrétním kontextu není možné rozhodnout o pravdivostní hodnotě predikátu obsahujícího relativní adjektivum. To je projevem neexistence neurčitého pásma vyskytujícího se v okolí průměrné hodnoty vlastnosti dané srovnávací třídy. Toto ilustruje následující příklad (Kennedy, 2007, s. 2): šálek kávy v ceně 1,50 dolaru je levný, šálek kávy v ceně 20 dolarů je drahý. Když však máme rozhodnout o šálku v ceně 9,25 dolaru, odpověď jednoznačná není.

Relativní adjektiva jsou platná pro takové objekty, jejichž stupeň na škále vlastnosti označované adjektivem je významně vyšší než průměrný stupeň této vlastnosti u objektů dané srovnávací třídy.

Opozitní dvojice relativních adjektiv jsou v kontrárním vztahu, z popření jednoho členu páru nutně nevyplývá platnost druhého, je pro ně charakteristická přítomnost vágního kontinua mezi oběma póly škály. Důkazem jeho existence je přijatelnost následující konstrukce.

- (9)
Petr není ani velký, ani malý.

2.2 Shrnutí

Z předcházejícího výkladu vyplývá, že skalární přístup k adjektivům vymezuje v rámci tohoto slovního druhu zcela jiné třídy než přístupy představené v první kapitole (viz podkapitulu 1.4. *Shrnutí*). Jednotlivé adjektivní třídy vymezuje na základě různých typů škály vlastnosti, jež je jednou ze složek jejich významu (pro přehled ostatních kritérií viz podkapitulu 2.1.). Stejně jako ostatní přístupy však integruje stupňovatelnost adjektiv a možnost jejich kombinace s měrovými určeními.

3 Příslopečné určení zřetele

V předcházející kapitole bylo pojednáno o srovnávacím standardu a o tom, že v případě absolutních adjektiv tvoří součást jejich sémantiky, a nemůže být tedy zexplicitněn (s výjimkou případů, kdy je absolutní adjektivum interpretováno relativně). Adjektiva relativní ho určují na základě kontextu, což jeho vyjádření nebrání. Jedním ze způsobů explicitního vyjadřování srovnávacího standardu je příslopečné určení zřetele. V této kapitole popíšeme jeho charakter, druhy a způsoby vyjádření v češtině a novořečtině, tak jak jsou prezentovány v odborné literatuře.

3.1 Příslopečné určení zřetele v češtině

Příslopečné určení zřetele je větný člen, jež vymezují všechny české mluvnice, nicméně ne vždy je považováno za samostatný druh příslopečného určení; v některých pracích, zejména těch staršího data (Novočeská skladba, 1969; Skladba spisovné češtiny, 1975), bývalo pokládáno za podtyp příslopečného určení způsobu, v současné době už se však vyčleňuje jako samostatný druh příslopečného určení.

Petr Karlík (Grepl – Karlík, Skladba češtiny, 1998, s. 286) je definuje jako větný člen vyjadřující, „se zřením k čemu platí nějaký děj, stav či vlastnost, a tím platnost toho, co je označeno přísudkovým výrazem, relativizující“. Platnost predikátu modifikovaného tímto příslopečným určením je tedy omezena jen na jisté hledisko, není absolutní.

Karlík rozlišuje tři druhy příslopečného určení zřetele:

- určení zřetelově vymezovací
- určení zřetelově srovnávací
- určení zřetelově autorizující

3.1.1 Příslopečné určení zřetelově vymezovací

Tento typ příslopečného určení zřetele vymezuje oblast, vzhledem k níž platí děj, stav nebo vlastnost: „z hlediska něčeho platí, že...“ (Skladba češtiny, 1998, s. 286).

Vyjadřovací prostředky:

- adverbia tvořená sufixy -ě, -y od desubstantivních adjektiv (*Celá akce mě finančně zruinovala. Jeseníky jsou turisticky zajímavá oblast.*)
- adverbialní výrazy s formou prostého instrumentálu (*Město se velikostí rovná Praze.*) či s formou *v* + Lok (*V ceně si to auto nezadá se zahraničními vozy.*), *na* + Ak (*Na první pohled je to sympatický člověk.*), *pro* + Ak (*Pro důchodce je ten byt drahý.*)
- prostý nominativ (*Lékařka je (ona) vynikající.*), *jako* + Nom (*Jako lékařka je vynikající.*)
- *co do* + genitiv (*Co do kvality je to dobré.*)
- složené předložkové výrazy (*Firma není dobře vybavena po stránce zpracování dat.*), tyto prostředky nacházíme nejčastěji v administrativním a publicistickém stylu
- frazeologizované konstrukce (*Teoreticky vzato, má pravdu.*)
- vedlejší věty zřetelové (*Pokud jde o rychlost, nemohl se jí nikdo vyrovnat.*)

V okrajových případech, zejména v moravských dialektech, se lze také setkat s příslovečným určením zřetele vyjádřeným infinitivem (*Zhubnout jsem nezhubla.*). Zde je patrný vliv areálových jazyků (slovenštiny, polštiny, maďarštiny).

K důležitým vlastnostem zřetelových určení dále patří, že adverbia ve zřetelové platnosti nelze stupňovat a není možné je koordinovat s určeními způsobovými. Od způsobových určení se také odlišují tím, že mohou blíže určovat nejen činnost podmětu, ale i předmětu.

Ze syntaktického hlediska můžeme konstrukce obsahující příslovečné určení zřetelově vymezovací schematicky zachytit následovně (Daneš, Věta a text, 1985, s. 97):

$A \longrightarrow (B \longrightarrow \text{AdvZ})$

Tato potrava (A) je biologicky (AdvZ) hodnotná (B)

Karel (A) tělesně (AdvZ) trpí (B)

Výraz AdvZ (adverbialní určení zřetele) tedy rozvíjí výraz B (adjektivum, adverbium či verbum) a celé toto syntagma pak rozvíjí výraz A (substantivum). Adverbia ve zřetelové

platnosti nikdy nemohou být sama rozvíjena dalším určením (výjimku tvoří pouze měrová určení), modifikace připouští pouze celé syntagmatické spojení (B → AdvZ).

3.1.2 Přísllovečné určení zřetelově srovnávací

Tento typ přísllovečného určení vymezuje něco, co slouží jako východisko, vůči němuž se srovnává vyjadřovaný děj, stav nebo vlastnost: „z hlediska srovnání s něčím platí, že...“ (Skladba češtiny, 1998, s. 287).

Bývá vyjádřeno těmito prostředky:

- srovnávacím obratem s *jako* ve větách s pozitivem: *Brno je stejně krásné jako Praha* – srovnání na bázi shody vlastnosti
- srovnávacím obratem s *než*, knižně *nežli*, substandardně *jak* ve větách s komparativem: *Jsem starší než ty.*; případně genitivem: *Je mi dražší matky.*
- adverbialním výrazem s formou *z* + Gen nebo *mezi* + Instr ve větách se superlativem: *Petr je nejchytřejší z celé třídy. Mezi chlapci byl Petr nejrychlejší.*
- předložkovými pády *ve srovnání s* + Instr, (o)proti + Dat, hovorově *vzhledem k* + Dat: *Proti tobě // Ve srovnání s tebou // Vzhledem k tobě je Tomáš génius.*

3.1.3 Přísllovečné určení zřetelově autorizující

Vymezuje někoho, kdo je původcem hodnocení, tvrzení, názoru apod.: „z hlediska někoho platí, že...“

Vyjadřovací prostředky:

- výrazy s formou *pro* + Ak, případně *pro* + Dat: *Kniha je pro mě // mi nejlepším přítelem.*
- adverbialní výrazy s formou *podle* + Gen: *Podle Petra je Pavel hlupák.*

3.2 Kombinace adjektiv se zřetelovým určením

Príslovečná určení zřetelově vymežovací či srovnávací mohou být vložena do věty jako explicitní vyjádření srovnávací třídy, na jejímž základě je stanovována hodnota srovnávacího standardu, a v takovém případě ovlivňují pravdivostní podmínky adjektiva, jak ilustruje následující příklad (Kennedy, 2007, s. 8.):

(1)

Jumbo is small.
Jumbo je malý.

(2)

Jumbo is small for an elephant, but he is not small.
Jumbo je na slona malý, ale malý není.

Holý predikát v tomto případě neplatí, zexplicitněním srovnávací třídy se však věta stává pravdivou.

V angličtině se zřetelová určení objevují ve formě předložkové fráze *for* + nominální fráze (*It is small for an elephant.*) či v podobě konstrukce *compared to* (*It is small compared to average elephant.*). Je však možné je kombinovat pouze s adjektivy relativními, srovnávací třídu absolutních adjektiv tímto způsobem zexplicitnit nelze, výjimku tvoří pouze taková absolutní adjektiva, která připouštějí relativní interpretaci.

3.3 Relativní interpretace absolutních adjektiv

Jak jsme již výše naznačili, existují také případy, kdy lze absolutní adjektiva interpretovat relativně, a modifikovat je tedy zřetelově vymežovacím nebo srovnávacím určením i typickými adverbialními modifikátory kompatibilními s relativními adjektivy (*very*).

Stanovení pravdivostních podmínek je v tomto případě odlišné od ostatních případů, interpretace se totiž odehrává ve dvou krocích a výsledek se stanoví na základě posouzení vztahu dvou argumentů: jednak aktuálního stavu, jednak průměru všech předchozích případů. Toto posouzení se odehrává na externí škále, a aby jeho výsledek byl pozitivní, míra prvního argumentu musí výrazně převyšovat míru argumentu druhého (Toledo, 2011, s. 75).

- (3)
- a. *For a Friday, the dentist`s schedule is very full.*
Na pátek je zubařův rozvrh velice plný.
- (4)
- b. *Compared to the last bow you packed, this one is very full.*
Ve srovnání s poslední krabicí, již jsi balil, je tato velice plná.

Ačkoli je standard pro plnost absolutní, může být adjektivum „plný“ užito i jako relativní, je tedy možné připustit, že skalární variabilita existuje i v rámci absolutních adjektiv. Při interpretaci adjektiva „plný“ pomocí relativního standardu (i když absolutní standard máme k dispozici) se spoléháme na svou znalost světa, tedy např. na to, že víme, co znamená plná sklenice (McNallyová, 2011).

3.4 Přísluvečné určení zřetele v novořečtině (epirrimatikos prosdiorismos tis anaforas)

Přísluvečné určení zřetele není v řeckých syntaxích podrobně charakterizováno, je definováno jednoduše jako větný člen vyjadřující jisté hledisko.

Bývá vyjádřeno těmito prostředky (Syndaktiko tis neas ellinikis, 1996, s. 111):

adverbiálními výrazy:

- *oso ja + Ak Oso ja ekini, o kosmos telione stis avlis tis ti thira. – Pokud jde o ni, svět pro ni končil u vstupních dveří.*
- *schetika me + Ak Schetika me afta, ute ti gnomi mas de mas rotuse. – Co se těchto záležitostí týče, ani se nás nezeptal na náš názor.*
- *os pros + Ak Os pros to andikimeno, tha milisi o ypefthinos. – K této záležitosti se vyjádří ten, kdo ji má na starosti.*
- *se schesi + Ak Se schesi me to atichima, ute na akuso. – Pokud jde o tu nehodu, nechci o ní ani slyšet.*
- *anaforika se/pros + Ak Anaforika me tin epitichia, tin axize. – Co se týká toho úspěchu, zasloužila si ho. Anaforika pros ton titlo, akusa polla. – Pokud jde o tento titul, slyšel jsem o něm hodně.*

předložkovým frázemi:

- *apo/ja/kata/me/se/pros + Ak Ine asos sto kolimbi. – Je dobrý v plavání. Afta pros to paron. – To je prozatím všechno.*

výjimečně prostým akuzativem

- *Ki ego ti fteo? – Čím jsem se provinil?*

3.5 Shrnutí

V této kapitole jsme podali výklad příslovečného určení zřetele a přehled způsobů jeho vyjádření. Z výkladu je patrné, že zřetelová adverbia mohou zexplicitňovat srovnávací standard, vzhledem k němuž se vymezuje skalární adjektivum. Takové zexplicitnění srovnávacího standardu je však dle citované literatury možné pouze u relativních adjektiv, případně u relativně interpretovaných adjektiv absolutních. Z toho tedy vyvozují, že příslovečné určení zřetele může významně ovlivňovat interpretaci těchto typů adjektiv, a pokusím se to v empirické části ověřit pomocí analýzy korpusových dat.

4 Výzkumná část

4.1 Analýza českých adjektiv

4.1.1 Výzkumné otázky a hypotézy

Jak bylo podrobně popsáno v první části této práce, adjektivní význam bývá ve skalární literatuře konceptualizován jako bod či interval na škále představující vlastnost adjektivem označovanou. Z tohoto výkladu vyplývá i základní výzkumná otázka pro tento výzkum: *Mění se v kontextu příslovečného určení zřetele adjektivní interpretace? Pokud ano, jakým způsobem?*

K těmto výzkumným otázkám byly sestaveny dvě hypotézy. H1: *Existují rozdíly ve frekvenci spojení příslovečného určení zřetele s absolutními adjektivy na jedné straně a s adjektivy relativními na straně druhé. Relativní adjektiva se v kontextu zřetelových určení vyskytují výrazně častěji než adjektiva absolutní.* Jak je patrné z předcházejícího výkladu, relativní adjektiva jsou významově vágní, předpokládáme tedy, že budou zřetelová určení využívat jako explicitně vyjádřený srovnávací standard pomáhající tuto vágnost odstranit. Absolutní adjektiva se s nimi budou spojovat méně často, neboť jejich srovnávací standard je součástí jejich lexikálního významu.

H2: *Souvýskyt adjektiva a příslovečného určení zřetele ovlivňuje interpretaci adjektiva.* Zřetelová určení budou význam adjektiva relativizovat, omezovat jeho platnost na jistý kontext. Při interpretaci relativních adjektiv budou využita jako explicitně vyjádřený srovnávací standard, jenž napomůže stanovení pravdivostních podmínek věty.

4.1.2 Zkoumané výrazy

Před vlastním výzkumem bylo třeba stanovit seznam adjektiv, která budou následně podrobena zkoumání. Jako základ pro výběr příslušných adjektiv byla použita studie Rotsteinové a Wintera (2004). Bylo vybráno 10 zástupců absolutních a 10 zástupců relativních adjektiv, aby byly dostatečně zastoupené obě skupiny. Vždy se jednalo o antonymní dvojice, v případě absolutních adjektiv navíc jeden člen páru vždy reprezentoval minimální a jeden maximální adjektiva.

Při výběru absolutních adjektiv bylo použito prvních 10 zástupců ze seznamu uvedeného ve zmíněné studii (Rotsteinová – Winter, 2004, s. 8). Výběr relativních adjektiv probíhal tak, že jsme použili prvních 10 reprezentantů antonymních dvojic v dané studii zmíněných.

Z absolutních minimálních adjektiv byla vybrána tato: *otevřený, nemocný, mokrý, křivý, hladový*.⁸ Maximální zastupovala následující adjektiva: *zavřený, zdravý, suchý, rovný, sytý*.⁹

Seznam vybraných relativních adjektiv je následující: *dlouhý, krátký, těžký, lehký, velký, malý, starý, mladý, krásný, ošklivý*.¹⁰

Vzhledem k tomu, že některá z vybraných adjektiv (*křivý, rovný, lehký, těžký, sytý*) jsou v češtině polysémní jinak než v angličtině či se nezřídka používají v přeneseném významu, neodpovídají vždy významově výsledky vygenerované z korpusu výše uvedeným anglickým ekvivalentům.

Na základě Mluvnice češtiny 3 (MČ 3, 1987, s. 122–123) jsme si zvolili čtyři typická vyjádření příslovečného určení zřetele v češtině. Jednalo se o adverbia tvořená příponami *-ě* a *-y*, substantiva v instrumentálu a spojení předložky *v* a substantiva v lokálu.

4.1.3 Metoda

Pro svůj výzkum jsme si zvolili metodu korpusové sondy. V korpusu SYN2010 ČNK jsme pomocí rozhraní NoSketch Engine vyhledali spojení každého z výše uvedených relativních a absolutních adjektiv v pozitivu s adverbii na *-ě*, *-y*, se substantivy v instrumentálu a s předložkou *v* + Lok v rámci jedné věty.

Pro vyhledávání byly použity následující dotazy:

[lemma= ".*ě" & tag= "D.*"] [lemma="adjektivum"] within <s/>,

[lemma= ".*y" & tag= "D.*"] [lemma="adjektivum"] within <s/>,

[tag="NN..7.*"] [lemma="adjektivum"] within <s/>,

[lemma= "v" & tag= "R.*"] [tag="NN..6.*"] [lemma="adjektivum"] within <s/>.

⁸ *Open, ill, wet, curved/crooked, hungry*

⁹ *Closed, healthy, dry, straight, satiated*

¹⁰ *Long, short, heavy, light, big, small, old, young, beautiful, ugly*

Na základě těchto dotazů bylo získáno celkem 24 608 výsledků, 3620 z nich tvořila spojení s absolutním adjektivem, 20 988 spojení s relativním adjektivem.

ABS + ADV -ě	2171	REL + ADV -ě	12 174
ABS + ADV -y	335	REL + ADV -y	1174
ABS + v + Lok	357	REL + v + Lok	3144
ABS + SUBST v Instr	757	REL + SUBST v Instr	4496
Celkem ABS	3620	Celkem REL	20 988

Tabulka 1. Přehled kombinace absolutních a relativních adjektiv s doplněními ve vybraných formách v korpusu SYN2010

Ze získaných výsledků byly manuálně vytříděny takové výskyty, které byly pro náš výzkum relevantní, tedy odpovídaly spojení adjektiva a zřetelového určení. Relevantních kolokátů bylo nalezeno 400, z toho 250 případů tvořila spojení absolutního adjektiva se zřetelovým určením a 150 obdobná spojení s adjektivem relativním.

ABS + ADV -ě	164	REL + ADV -ě	65
ABS + ADV -y	73	REL + ADV -y	44
ABS + v + Lok	5	REL + v + Lok	9
ABS + SUBST v Instr	8	REL + SUBST v Instr	32
Celkem	250	Celkem	150

Tabulka 2. Přehled kombinací absolutních a relativních adjektiv s příslovečným určením zřetele v korpusu SYN2010

Jak je patrné z tabulek 1 a 2, do výzkumu nebylo zahrnuto velké množství nalezených dokladů. Manuálním tříděním byly odstraněny tyto výskyty:

- kombinace substantivizovaného adjektiva a příslovečného určení zřetele, např. *Bud'te opatrní, protože **duševně nemocný** může být nebezpečný sobě i druhým,*

- chyby v morfologickém značkování, např. *Bylo vidět, že se pan Zátka o svou továrnu **pečlivě stará**,*
- spojení adjektiv s výrazy neplnicími funkci příslovečného určení zřetele, např. *Víčka **má pevně zavřená**,*
- spojení adjektiv s adverbii *jednostranně/oboustranně/všestranně* (viz níže).

V průběhu třídění nalezených výsledků se objevilo několik případů, u nichž nebylo snadné rozhodnout o jejich větněčlenské platnosti. Hlavním kritériem, jež jsme použili pro odlišení zřetelového určení od jiných větných členů, byla možnost přetransformovat doplnění rozvíjející příslušné adjektivum na člen s kontrastním významem vyjadřující oblast, vzhledem k níž adjektivum neplatí. V případě, že tato obměna byla možná, přisoudili jsme danému výrazu platnost příslovečného určení zřetele.

V rámci získaných dokladů byly nalezeny tři případy, které nebylo možno zařadit do relevantních výsledků, protože neodpovídaly spojení adjektiva a příslovečného určení zřetele, přesto však vykazovaly zajímavé chování. Jednalo se o spojení *jednostranně/oboustranně/všestranně otevřený*, tedy o spojení adjektiva a příslovečného určení na hranici mezi určením míry, způsobu a zřetele. V korpusu jsme našli celkem sedm příkladů těchto spojení, po jednom s adverbii *jednostranně* a *všestranně*, pět s adverbii *oboustranně*, viz příklady (1)–(3).

(1)

*O výhodách **jednostranně otevřeného** obchodu svědčí i příklad ekonomiky, kde se konference koná.*

(2)

*Tak to pochopitelně nebylo, neboť se hrál **oboustranně otevřený** hokej.*

(3)

*V Olomouci by mělo do pěti let vzniknout středoevropské centrum umění, tam by archiv budovaný jako nevýběrový a **všestranně otevřený** soubor dokumentů o moderním a současném umění jistě patřil.*

Tyto výsledky jsme se rozhodli do naší analýzy nezahrnout, protože se nám jevíly ze sémantického hlediska nejasné a nebylo lze u nich použít výše uvedené doplňující kritérium. Nebylo totiž zcela jasné, jaká by měla být ona kontrastní oblast, pro niž již adjektivum neplatí.

Následně jsme přistoupili k analýze všech 400 dokladů splňujících kritéria hledaného jevu. Zohledňovali jsme při ní levý a pravý kontext adjektiva v rozsahu jedné věty a anotovali jsme následující rysy: zdroj (zdroj textu, v němž bylo adjektivum nalezeno, podle korpusu SYN2010), typ adjektiva (dle skalární klasifikace), lemma, RESP (přítomnost či nepřítomnost kombinace se zřetelovým určením), funkce (syntaktická funkce adjektiva v daném spojení), styl (stylové zařazení zdroje podle korpusu SYN2010).

V kategorii zdroj se objevovaly zdroje zahrnuté v korpusu. Kategorie „typ adjektiva“ nabývala dvou hodnot: ABS a REL. Následovalo lemma příslušného adjektiva a dále levý kontext (L) jednotlivých výskytů, KWIC a pravý kontext (P). Přítomnost či nepřítomnost kombinace adjektiva se zřetelovým určením byla v kategorii RESP značena A (přítomnost) a N (nepřítomnost).

Kategorie „funkce“ nabývala čtyř hodnot: ATR (přívlastek shodný), PRED (část verbonominálního přísudku), ATN (přívlastek neshodný), ATV (doplněk). Jako PRED jsme v této práci značili adjektiva, jež byla nominální hlavou přísudku; adjektiva rozvíjející substantiva ve funkci verbonominálního přísudku jsme hodnotili jako přívlastek, a značili je tedy ATR.

Každý zdroj dokladu byl v kategorii styl podroben analýze co do stylu, tato kategorie pak nabývala hodnot O (odborný), P (publicistický), B (beletrie).

zdroj	typ adjektiva	lemma	L	KWIC	R	RESP	funkce	styl
Sociologický výzkum	REL	dlouhý	Zúčastněné pozorování je založené na	časově dlouhém	kontaktu s případy, které	A	ATR	O
Právo	REL	dlouhý	Ivo Bárek poukázal na zbytečně	časově dlouhou	opravu silnice z Bučovic na	A	ATR	P
Týdeník Klatovska	REL	dlouhý	která není zas tak	časově dlouhá	jsme se chtěli při	A	PRED	P
Paměti 3	REL	krátký	francouzsko-pruská válka) byly	časově krátké	episody, které sice vyvolávaly	A	ATR	O
Senzory v průmyslové praxi	REL	krátký	. Změny však mohou být	časově krátké	a proto dalším typickým	A	PRED	O
Mezinárodní a srovnávací právní revue 2005	REL	krátký	dnes jednoznačně určit vzhledem k	časově krátké	možnosti projevu těchto výhod či	A	ATR	O
Policiista	REL	krátký	čas provalí malér, následuje	časově krátké	vzrušení, ale záhy odezní	A	ATR	P

Tabulka 3. Ukázka anotace relevantních výsledků

4.1.4 Vlastní analýza

4.1.4.1 Typ adjektiva

Jak bylo uvedeno v popisu výzkumu, analýze bylo podrobena celkem osm skupin výrazů, každý typ adjektiva byl přítomen ve čtyřech kombinacích, typické příklady viz (4)–(11).

4.1.4.1.1 Absolutní adjektiva

ABS -ě:

(4)

*Vše zůstává **hudebně otevřené**, kompozičně nerozhodnuté, nejisté: tónina, takt a taktové členění, definování harmonie, vztahy konsonancí a disonancí.*¹¹

V korpusu bylo celkově nalezeno 164 výskytů absolutního adjektiva v kombinaci se zřetelovým určením tvořeným příponou -ě.

ABS -y:

(5)

*„Firma je přes potíže **ekonomicky zdravá**, ale bez pomoci bank nemůže současné problémy zvládnout,“ řekl ředitel společnosti Jiří Štípek.*

Výskytů spojení absolutního adjektiva a příslovečného určení zřetele tvořeného příponou -y bylo nalezeno 73.

ABS v + Lok:

(6)

*Pokud máte partnera, který je **v sexu otevřený** a baví ho zkoušet nové věci, určitě ho potěší, když si vezmete do postele kamarádku.*

Celkový počet nalezených dokladů tohoto spojení je 5.

¹¹ Všechny příklady jsou autentické, včetně pravopisu a interpunkce.

ABS Instr:

(7)

*Ovládají je znamenitě Petr Jeništa, jehož neduživý a **duchem křivý** Derbak je originální typovou studií, a další chlapi koločavští.*

Absolutní adjektivum v kombinaci se substantivem v instrumentálu ve zřetelové platnosti se v korpusu vyskytovalo pouze osmkrát.

4.1.4.1.2 Relativní adjektiva

REL -ě:

(8)

*Do vzniku této **evolučně mladé** funkce se při změnách teplot životního prostředí měnily rovnovážné stavy teplotně závislých metabolických pochodů a tím i výkonnost životních funkcí.*

Počet výskytů relativního adjektiva ve spojení s adverbiálně vyjádřeným příslovečným určením zřetele tvořeným příponou -ě se rovnal 65.

REL -y:

(9)

*Zavádět rezistenci k jiným antibiotikům není **technicky těžké** a může to udělat každý student mikrobiologie.*

V korpusu jsme našli celkem 44 dokladů tohoto spojení.

REL v + Lok:

(10)

*V Liberci je **v ofenzivě velká** konkurence a budu rád za každou trefu i vydařené střetnutí.*

Tato kombinace čítala 9 příkladů.

REL Instr:

(11)

A tak byl hurikán Frances rozlohou velký jako stát Texas, to znamená devětkrát větší než Česká republika.

Relativní adjektivum a zřetelové určení vyjádřené instrumentálem substantiva jsme našli 32krát.

Celkem bylo v korpusu nalezeno výrazně více kombinací absolutního adjektiva se zřetelovým určením než spojení s adjektivem relativním (250 dokladů oproti 150).

4.1.4.2 Zdroj textu a jeho stylové zařazení

Ukázalo se, že výskyt příslovečného určení zřetele ve všech typech textů nebyl rovnoměrný. V nejmenší míře se zřetelová určení z našeho vzorku vyskytovala v beletristických textech, celkem pouze 69krát, z toho 44krát v kombinaci s absolutním adjektivem a ve 25 případech s adjektivem relativním. Výrazně častěji se objevovala v odborných textech (celkem 156krát, 82krát s absolutním, 74krát s relativním adjektivem), ještě o něco více dokladů pak bylo nalezeno v textech publicistických (175 výskytů celkově, 124 v kontextu absolutního adjektiva a 51 ve spojení s adjektivem relativním).

4.1.4.3 Lemma a kombinace adjektiva a zřetelového určení

Z absolutních adjektiv se s žádnými zřetelovými určeními ve formě adverbia na -ě nepojila adjektiva: *zavřený, suchý, mokrý, křivý*; s určeními ve formě instrumentálu substantiva: *zavřený, nemocný, zdravý, suchý, mokrý, sytý, hladový*; s určeními *v + Lok* *zavřený, nemocný, suchý, mokrý, křivý, sytý, hladový* a s určeními ve formě adverbia na -y *zavřený, suchý, mokrý, křivý, sytý, hladový*. S žádnými z vybraných forem příslovečných určení zřetele se nepojila adjektiva *zavřený, suchý, mokrý*.

Pokud jde o relativní adjektiva, v korpusu byla doložena kombinace všech vybraných adjektiv se zřetelovými adverbii tvořenými příponou -ě. Adjektiva *dlouhý, krátký, těžký, lehký, starý, krásný* nebyla nalezena ve spojení s určením ve formě instrumentálu substantiva; v korpusu nebyl nalezen doklad spojení adjektiv *dlouhý, krátký, těžký, lehký, starý, mladý, krásný* s příslovečným určením zřetele ve formě *v + Lok* a adverbia tvořená příponou -y se

nepojila s adjektivem *ošklivý*. Neobjevilo se žádné adjektivum, které by se nepojilo ani s jednou z forem příslovečného určení zřetele.

Toto pro větší přehlednost ilustruje i následující tabulka č. 4:

ABS + ADV -ě	zavřený, suchý, mokrý, křivý	REL + ADV -ě	-
ABS + ADV -y	zavřený, suchý, mokrý, křivý, syťý, hladový	REL + ADV -y	ošklivý
ABS + v + Lok	zavřený, nemocný, suchý, mokrý, syťý, hladový, křivý	REL + v + Lok	dlouhý, krátký, těžký, lehký, starý, mladý, krásný
ABS + SUBST v Instr	zavřený, nemocný, suchý, mokrý, syťý, hladový	REL + SUBST v Instr	dlouhý, krátký, těžký, lehký, starý, krásný
V žádné kombinaci	zavřený, suchý, mokrý,	V žádné kombinaci	-

Tabulka 4. Přehled absolutních a relativních adjektiv netvořících kombinaci s vybranými způsoby vyjadřování příslovečného určení zřetele v korpusu SYN2010.

ABS + ADV -ě	otevřený (24), nemocný (117), zdravý (11), rovný (8), hladový (1), sytý (3)	REL + ADV -ě	dlouhý (3), krátký (6), těžký (6), lehký (2), velký (7), malý (8), starý (5), mladý (11), krásný (16), ošklivý (1)
podíl relevantních výsledků (v %)	41		16
ABS + ADV -y	otevřený (3), nemocný (56), zdravý (11), rovný (3)	REL + ADV -y	dlouhý (4), krátký (15), těžký (7), lehký (3), velký (3), malý (3), starý (1), mladý (6), krásný (2)
podíl relevantních výsledků (v %)	18		11
ABS + v + Lok	otevřený (1), zdravý (3), rovný (1)	REL + v + Lok	velký (7), malý (1), ošklivý (1)
podíl relevantních výsledků (v %)	1		2
ABS + SUBST v Instr	otevřený (1), křivý (1), rovný (6)	REL + SUBST v Instr	velký (11), malý (16), mladý (3), ošklivý (2)
podíl relevantních výsledků (v %)	2		8

Tabulka 5. Přehled absolutních a relativních adjektiv v kombinaci s vybranými způsoby vyjadřování příslovečného určení zřetele v korpusu SYN2010.

Ze vzorku relativních adjektiv se s minimálně jedním zřetelovým určením sice pojila kromě adjektiva *ošklivý* všechna ostatní vybraná relativní adjektiva, celkově však nalezených výsledků bylo výrazně méně (38 % všech relevantních výsledků) ve srovnání s adjektivy absolutními (62 %). V případě absolutních adjektiv se naopak vyskytla taková, která se v kolokaci se zřetelovým určením nevyskytla vůbec, celkový počet nalezených výsledků byl však, jak je uvedeno výše, o mnoho vyšší než u relativních.

Nejčastěji se adjektiva pojila se zřetelovými určenými vyjádřenými adverbii na -ě, počet dokladů s absolutními adjektivy představuje 41 % všech výsledků, počet výskytů s adjektivy relativními odpovídá 16 %. Druhá nejvíce zastoupená kombinace pak bylo adjektivum a zřetelové určení vyjádřené adverbem na -y (18 % absolutních a 11 % relativních adjektiv), s ostatními dvěma typy se zvolená adjektiva spojovala výrazně méně (viz tabulku 5).

4.1.4.4 Kontext

Při analýze jsme posuzovali kontext hledaných výrazů v rozsahu jedné věty. U případů, které to vyžadovaly, jsme vzali v úvahu i kontext širší. Jeho role se však ukázala jako zanedbatelná a do konečných výsledků se kontext nijak nepromítl.

4.1.4.5 Syntaktická funkce adjektiva

Z celkového množství 250 spojení absolutního adjektiva se zřetelovým určením se 171 vyskytovalo ve funkci shodného přívlastku, zatímco v predikativní pozici jich stálo 68. Z celkového počtu relevantních výsledků pro absolutní adjektiva to představuje 68 % a 27 %.

V případě relativních adjektiv byly výsledky následující: z celkového počtu 150 spojení relativního adjektiva s příslovečným určením zřetele jich 98 plnilo funkci shodného přívlastku, zatímco 42 jich stálo v predikativní pozici. To tedy odpovídá 65 % a 28 % všech relevantních výsledků pro relativní adjektiva.

V celkem 21 případech (5 %) adjektiva ve skupině všech relevantních výsledků (400) plnila jinou syntaktickou funkci než funkci shodného přívlastku či části verbonominálního přísudku, těmito funkcemi byly doplněk (20 výskytů) a neshodný přívlastek (1 výskyt).

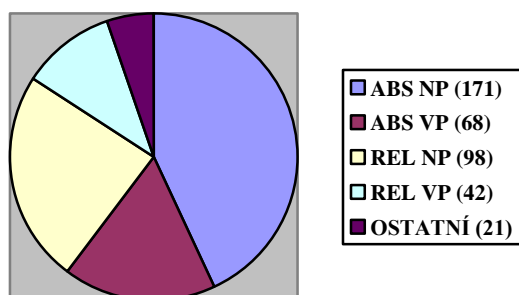

Schéma 1. Přehled syntaktických funkcí adjektiv spojujících se v korpusu SYN2010 se zřetelovými určeními

4.1.5 Interpretace výsledků

Z provedené analýzy vyplývá, že zřetelová určení se v rozporu s mojí hypotézou výrazně častěji pojí s absolutními adjektivy než s adjektivy relativními. Jak jsme uvedli výše, poměr kombinací zřetelových určení s absolutními a relativními adjektivy byl 62 : 38 ve prospěch adjektiv absolutních.

Kombinace absolutního adjektiva se zřetelovým adverbem na -ě představovala 41 % všech výsledků, spojení s adverbem na -y 18 %. Počet adjektiv a výrazu *v* + substantivum v lokálu tvořilo pouze jedno procento celého vzorku a kombinace adjektiva se zřetelovým určením ve formě instrumentálu substantiva se objevila ve dvou procentech případů.

V případě relativních adjektiv první kombinace tvořila 16 % všech výsledků, druhá 11 %, třetí 2 % a poslední 8 %.

Naše hypotéza ve znění „*Existují rozdíly ve frekvenci spojení příslovečného určení zřetele s absolutními adjektivy na jedné straně a s adjektivy relativními na straně druhé. Relativní adjektiva se v kontextu zřetelových určení vyskytují výrazně častěji než adjektiva absolutní.*“ byla analýzou vyvrácena.

Toto chování můžeme připsat rozdílu v tom, jak relativní a absolutní adjektiva konceptualizují vyjadřovanou vlastnost. Croft (2004, s. 166) ve své práci vymezuje dva základní typy opozit, antonyma a komplementární opozita. Antonyma (z našeho vzorku např. *velký* – *malý*) pracují s konceptem menšího či většího stupně vlastnosti, jejich škála je tedy tvořena různými stupni vlastnosti, které se orientují vzhledem k jistému referenčnímu bodu.

Naproti tomu opozitní dvojice absolutních adjektiv jsou komplementárními opozity (*živý – mrtvý*), rozdělují doménu označované vlastnosti (Croft u tohoto typu opozit nepracuje s termínem škála, ta podle něj náleží jen antonymům) na dvě části, z nichž jedna část odpovídá přítomnosti vlastnosti, druhá její nepřítomnosti. Zdůrazňuje, že uvedené typy opozitnosti nevyjadřují vztah mezi konkrétními lexikálními jednotkami, nýbrž mezi konstrukty (koncepty). Každá lexikální jednotka může být užita buď absolutně (jako komplementární), nebo relativně (jako antonymní).

Koncept, s nímž pracují absolutní adjektiva, je založen na kontrastu (přítomnost vlastnosti vs. její nepřítomnost). Na stejném konceptu jsou pak založena i příslovečná určení zřetele. Vyjadřují jisté hledisko, oblast, pro niž platí dané adjektivum a která se vymezuje na základě kontrastu k ostatním oblastem, pro něž adjektivum neplatí buď na základě kontrastu k jiné oblasti (*fyzicky zdravý x psychicky nezdravý*), či na základě kontrastu k jisté implicitní množině oblastí, pro niž platit může a nemusí, žádnou informaci nám o tom však nepodává (*Petr je dobrý v matematice. Je dobrý i v češtině, biologii atd.?*). Tím tedy můžeme vysvětlit, proč bylo v rámci analyzovaného vzorku nalezeno více výsledků s absolutními adjektivy.

V rámci svého výzkumu jsem také sledovala, zda se bude jedna či druhá skupina adjektiv výrazně častěji vyskytovat v atributivní či predikativní pozici, ze získaných výsledků však nelze vysledovat výrazný rozdíl. Obě třídy adjektiv se nejčastěji vyskytovaly ve funkci shodného přívlastku (absolutní v 68 % výsledků, relativní v 65 %), což zřejmě souvisí s primární funkcí adjektiv jako slovního druhu, a tedy s preferencí atributivní pozice u adjektiv obecně.

(12)

*V tomto klubu nabízíme **duševně nemocným** lidem prostor ke společnému setkávání.* (ABS)

(13)

*Surrey je hrabství sice **rozlohou malé**, ale hustě osídlené.* (REL)

V menší míře adjektiva stála v predikativní pozici, tedy ve funkci části verbonominálního přísudku (27 % dokladů s absolutními, 28 % s relativními adjektivy).

(14)

*Zchudla, stala se nejenom **sociálně nerovnou**, ale také sociálně nespravedlivou.* (ABS)

(15)

*Jsem **duchem mladý** a naplňuje mne věčná radost.* (REL)

Výjimečně plnila funkci jiného větného členu, doplňku (celkem ve 20 případech) či neshodného přívlastku (pouze v jednom případě). Podrobnější výklad jsme podali v podkapitole 4.1.4.5. *Syntaktická funkce adjektiva.*

(16)

*Někdy si potřebuji ulevit, ale bojím se někomu něco říct, protože by mě okolí mohlo považovat za **duševně nemocnou**.* (ABS)

(17)

*Cosí **civilizačně velkého** tu vždy začalo, bylo zničeno a znovu se obrodilo.*
(REL)

Ani porovnání poměru shodných přívlastků stojících u substantiva v subjektové nebo objektové pozici a u shodných přívlastků se substantivem ve funkci verbonominálního přísudku nepřineslo jiné závěry. I v tomto případě byla jednoznačně ve větší míře zastoupena první možnost.

Naše druhá hypotéza zněla: „*Souvýskyt adjektiva a příslovečného určení zřetele ovlivňuje interpretaci adjektiva.*“ V této souvislosti připomeňme, co uvádí odborná literatura, tedy že příslovečné určení zřetele zexplicitňuje další dimenzi, externí škálu, již se využívá při interpretaci adjektiva. Ta ovlivňuje pravdivostní hodnotu predikátu; holý predikát platit nemusí, jejím zexplicitněním se však věta může stát pravdivou, jak ilustrují následující příklady z našeho vzorku.

(18)

*Jsou lidé, kteří jsou považováni za **mravně krásné**, ale my dobře víme, že to jsou ubozí mrzáci.* (REL)

(19)

*Jsem pyšný na to, že jsme je vychovali, i když jsem hodně pracoval, a že jsme je vychovali tak, že jsou z nich normální, **psychicky zdraví** lidé.* (ABS)

Jak je patrné z příkladů (18) a (19), zřetelové určení omezuje platnost adjektiva, to pak tedy neplatí absolutně, ale pouze pro oblast vymezenou daným určením. O platnosti holého predikátu nemáme informace. Ve všech příkladech z našeho vzorku lze toto chování doložit. Naše hypotéza se tímto tedy potvrzuje.

Dimenze vyjádřená příslovečným určením zřetele slouží jako srovnávací standard, a dle literatury, z níž jsme čerpali, je proto možné ji explicitně vyjádřit pouze v kontextech s relativními adjektivy (jež získávají svůj srovnávací standard na základě kontextu), nikoli však u absolutních adjektiv, neboť ta mají svůj standard zabudován ve své sémantice (splývá s minimálním či maximálním bodem na škále). Vyjádření srovnávacího standardu u absolutních adjektiv připouští odborná literatura pouze v případě, kdy jsou tato adjektiva interpretována stejným způsobem jako adjektiva relativní.

Z převažujícího množství absolutních adjektiv v kontextu se zřetelovými určeními v našem vzorku vyplývá, že toto tvrzení pro češtinu zřejmě neplatí či neplatí absolutně. Ze zvolených absolutních adjektiv nebyla v žádné kombinaci nalezena pouze tři, *zavřený*, *suchý* a *mokrá*. Tento jev je podle našeho názoru možné vysvětlit existencí jistých sémantických omezení neumožňujících adjektivu relativizovat svoji platnost (viz tabulku 4).

4.2 Analýza řeckých adjektiv

4.2.1 Metodologie výzkumu

Výzkum novořeckých adjektiv měl být podle původních plánů realizován obdobným způsobem v řeckém korpusu ETHEG. Před samotnou realizací jsme však zjistili, že nástroje pro vyhledávání v tomto korpusu neumožňují provedení našeho výzkumu, byli jsme proto nuceni nalézt jiné řešení.

Výzkum jsme nakonec realizovali pomocí rozhraní Kontext paralelního korpusu InterCorp, verze 7. Vzhledem k tomu, že InterCorp neumožňuje zadání vyhledávací sekvence v abecedě a vyhledávání na základě atributu tag je možné pouze v českých textech, bylo nutné při

analýze vycházet právě od českých textů. Jako výchozí korpus jsme tedy zvolili Intercorp_cs, poté jsme přidali zarovnaný korpus Intercorp_el a provedli jsme v něm stejné vyhledávání jako u výzkumu českých adjektiv. Následně jsme z vygenerovaných výsledků v češtině manuálně vytřídili výsledky relevantní pro naši analýzu, tedy takové, které odpovídaly spojení adjektiva a příslovečného určení zřetele. V dalším kroku byly analýze podrobeny řecké ekvivalenty těchto výsledků. Vzhledem k velmi omezenému počtu výsledků odpovídajících i v řečtině spojení adjektiva a příslovečného určení zřetele jsme nakonec nalezené relevantní výskyty popsali obdobným způsobem jako výsledky z české části a další část práce jsme zaměřili na překladové ekvivalenty výše zmíněných spojení v řečtině. V rámci ostatních výsledků, které neodpovídaly spojení adjektiva a zřetelového určení formálně, ale svým významem byly ekvivalentní, jsme vymezili několik kategorií překladových ekvivalentů a sledovali jsme, zda u nich lze najít stejný koncept jako v případě spojení v češtině.

4.2.2 Výsledky výzkumu

Na základě korpusového dotazu bylo vygenerováno celkem 6213 výsledků, 5099 z nich představovala relativní adjektiva, 1114 adjektiva absolutní. Z nich jsme následně v české části korpusu vytřídili kolokace s příslovečným určením zřetele (96). Bylo nalezeno 13 výsledků s relativním adjektivem, 83 s adjektivem absolutním.

U těchto výsledků bylo třeba projít jejich řecké ekvivalenty a vytřídit z nich takové případy, které odpovídají i v řečtině spojení zřetelového určení s adjektivem.

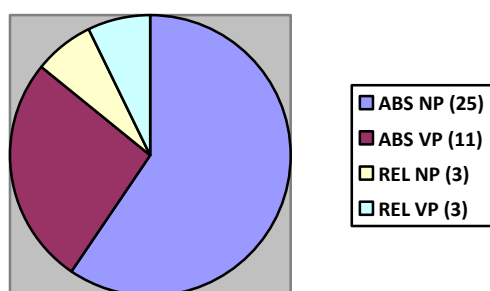
V této části se nejvýrazněji projeví nevýhody zvoleného postupu. Vzhledem k tomu, že význam v češtině vyjádřený pomocí spojení adjektiva a příslovečného určení je možné vyjádřit různými způsoby, bylo relevantních výsledků v řecké části nalezeno velice málo.

Celkem se mezi vygenerovanými výsledky vyskytovalo pouze 42 dokladů splňujících kritéria hledaného jevu. V rámci výskytů obsahujících relativní adjektivum bylo nalezeno pouze 6 případů, které jsou i v řečtině hodnoceny jako spojení adjektiva a zřetelového určení. V kontextu s absolutními adjektivy se takových výsledků objevilo 36. K relevantním výsledkům jsme zařadili i 7 případů, v nichž bylo původní adjektivum substantivizováno. Rozhodli jsme se tak učinit proto, že v řecké lingvistice jsou i substantivizovaná adjektiva stále formálně hodnocena jako adjektiva (ve všech případech se jednalo o spojení *psychika asthenis/paschon* – *psychicky nemocný*).

Celkových výsledků	6213	Relevantních výsledků v čj	96	Relevantních výsledků v nř	42
REL	5099	RESP + REL	14	REL	6
ABS	1114	RESP + ABS	82	ABS	36

Tabulka 6. Přehled výsledků korpusového dotazu

Pokud jde o syntaktickou funkci, kterou v analyzovaných spojeních zastávala adjektiva, výsledky jsou následující: ve skupině relativních adjektiv 3 výsledky odpovídaly adjektivu v predikativní pozici a 3 v pozici atributivní. U absolutních adjektiv bylo nalezeno 11 dokladů v predikativní pozici a 25 v pozici atributivní. Stejně jako v případě analýzy českých adjektiv zde nacházíme větší zastoupení atributivní pozice, jež však zřejmě souvisí s preferencí atributivní pozice u adjektiv obecně.

Co se týče zdrojových textů, ve skupině relevantních výsledků byly zastoupeny právní texty Evropské unie korpusu Acquis Communautaire (15), zápisy jednání z Evropského parlamentu korpusu EuroParl (20) a filmové titulky z databáze Open Subtitles (7).

Na rozdíl od literatury citované v teoretické části (viz podkapitolu 3.4. *Přísluvečné určení zřetele v novořečtině*), která se vůbec nezmiňuje o možnosti vyjádřit přísluvečné určení zřetele formou adverbia, se právě tento způsob jeho vyjádření ukázal mezi 42 nalezenými doklady jako převažující. Odpovídalo mu celkem 38 výskytů, 2 ve spojení s relativními adjektivy, 36 ve spojení s adjektivy absolutními, z této skupiny tedy všechny nalezené výsledky. Stejně jako v české části textů i zde tedy převládala spojení s absolutními adjektivy. Je pravděpodobné, že tento výsledek byl zčásti ovlivněn právě zvoleným postupem, a jistě by bylo zajímavé sledovat, do jaké míry by byl tento způsob vyjádření zřetelového určení

zastoupen, byla-li by moje analýza provedena v řeckém korpusu. Již na základě těchto výsledků se však domnívám, že by bylo namístě tento typ příslovečného určení zřetele v řecké odborné literatuře uvést.

(20)

<i>Ipan</i>	<i>oti</i>	<i>ise</i>	<i>psychika</i>	<i>yjiis,</i>	<i>ma</i>	<i>echis</i>
<i>ti</i>	<i>chiroteri</i>	<i>trela.</i> ¹² (ABS)				
řikali-PST	že-CNJ	jsi-PRS	duševně-ADV	zdravá-ADJ	ale-CNJ	máš-PRS
ART-SG.ACC	nejhorší-ADJ		šilenství-SG.ACC			

Říkali mi, že jsi duševně zdravá, ale tvoje nemoc je z těch nejhorších.

(21)

<i>θavmazume</i>	<i>ton</i>	<i>pluto,</i>	<i>tin</i>	<i>ikonomia,</i>
<i>ke</i>	<i>tin</i>	<i>eleftheria</i>	<i>mias</i>	<i>istorika</i>
<i>kinonias.</i> (REL)				<i>neas</i>
obdivujeme-PRS	ART-SG.ACC	bohatství-SG.ACC	ART-SG.ACC	hospodářství-SG.ACC
a-CNJ	ART-SG.ACC	svobodu-SG.ACC	ART-SG.GEN	historicky-ADV
společnosti-SG.GEN				mladé-ADJ

Obdivujeme bohatství, hospodářství a svobodu historicky mladé společnosti.

4.2.3 Překladové ekvivalenty spojení adjektiva a příslovečného určení zřetele

Jak bylo uvedeno výše, cílem analýzy řeckých textů bylo stanovení překladových ekvivalentů spojení adjektiva a příslovečného určení zřetele v češtině. Na základě analýzy řecké části textů se zřetelem k formě jednotlivých dokladů jsem vyčlenila celkem 7 skupin překladových ekvivalentů.

- zřetelové adverbium + adjektivum
- adjektivum (či nominální fráze) + *se* + substantivum
- vedlejší věta přívlastková
- perifráze
- adjektivum
- adverbium
- různé

¹² Příklady jsou kráceny dle potřeby.

4.2.3.1 Zřetelové adverbium + adjektivum

Do této skupiny jsou zařazeny všechny výsledky, které odpovídají spojení příslovečného určení zřetele a adjektiva i v řečtině. Této kategorii výsledků jsem se podrobně věnovala výše (viz podkapitolu 4.2.2. *Výsledky výzkumu*).

4.2.3.2 Adjektivum (či nominální fráze) + *se* + substantivum

(22)

<i>I</i>	<i>asθenis</i>	<i>pu</i>	<i>epiθimun</i>	<i>na</i>	<i>taksidepsun</i>
<i>ine</i>	<i>epi tis</i>	<i>usias</i>	<i>ligi</i>	<i>se</i>	<i>ariθmo</i>
ART-PL.NOM	pacienti-PL.NOM	kterí-PRON	chtějí-PRES	COMP	cestovat-SBJV
jsou-PRES	z-PREP	ART-SG.ACC	podstaty-SG.ACC	malí-ADJ	v-CNJ
Ti pacienti, kteří si přejí vyjet, tvoří ale početně malou skupinu.					

(23)

<i>I</i>	<i>chora</i>	<i>sas</i>	<i>bori</i>	<i>na</i>	<i>ine</i>
<i>mikri</i>	<i>se</i>	<i>mejeθos,</i>	<i>alla</i>	<i>gnorizume</i>	<i>oti ine</i>
<i>ischiri</i>	<i>se</i>	<i>dynamikotita.</i>			
ART-SG.NOM	země-SG.NOM	vaše-PRON	může-PRES	COMP	být-SBJV
malá-ADJ	v-PREP	velikosti-SG.ACC	ale-CNJ	víme-PŘES	že-CNJ
silná-ADJ	v-PREP	rozhodnosti-SG.ACC			je-PRES
Pane úřadující předsedo, Vaše země je možná rozlohou malá, ale víme, že oplývá velikostí ducha.					

(24)

<i>Ean</i>	<i>mia</i>	<i>ovdomada</i>	<i>ine</i>	<i>polys</i>	<i>keros</i>
<i>stin</i>		<i>politiki,</i>	<i>o</i>	<i>enas</i>	
<i>minas</i>	<i>bori</i>	<i>na</i>	<i>fani</i>	<i>mia</i>	
<i>eoniotita.</i>					
pokud-CNJ	jeden-ADJ	týden-SG.NOM	je-PRES	dlouhá-ADJ	doba-SG.NOM
v-PRON	ART-SG.ACC	politice-SG.ACC	ART-SG.NOM	jeden-ADJ	
měsíc-SG.NOM	může-PRES	COMP	se.zdát-SBJV	ART-SG.NOM	
věčnost-SG.NOM					
Pokud je týden v politice dlouhá doba, pak měsíc může vypadat jako věčnost.					

V uvedených příkladech se jedná o spojení adjektiva (v příkladu (24) o spojení nominální fráze) s příslovečným určením zřetele vyjádřeným předložkou *se* a substantivem v akuzativu. Všechna tři adjektiva jsou relativní. V této části výzkumu se tedy potvrdilo tvrzení z odborné literatury (Toledo, 2011, s. 75), že zexplicitnit srovnávací standard je možné pouze v případě relativních adjektiv či absolutních adjektiv interpretovaných relativně (viz podkapitolu 3.3

Relativní interpretace absolutních adjektiv). Formálně i sémanticky je tato struktura nejbližší českému vyjádření zřetele formou *v* + Lok.

4.2.3.3 Vedlejší věta přívlastková

- (25)
<i>Ta</i>	<i>diathesima</i>	<i>periorismenis</i>	<i>chrisis</i>	<i>anaferonde</i>
<i>sta</i>	<i>posa</i>	<i>pu</i>	<i>isepraxe</i>	<i>i</i>
<i>Epitropi</i>	<i>apo</i>	<i>prostima,</i>	<i>se</i>	<i>ypothesis</i>
<i>pu</i>	<i>den</i>	<i>echun</i>	<i>akomi klisi.</i>	
ART-PL.NOM	dostupné, peníze-ADJ	omezeného-ADJ	užití-SG.GEN	se. vztahují-PRS
k-PREP ART-PL.NOM	částkám-PL.ACC	které-PRON	uložila-PST	ART-SG.NOM
Komise-SG.NOM	na-PREP pokutách-PL.ACC	v-PREP	záležitostech-PL.ACC	
které-PRON	NEG.PRON	byly. uzavřeny-PST	ještě-ADV	
- Vázané peníze se vztahují k částkám obdržným v souvislosti s pokutami, které uložila Komise, ale které jsou ještě právně otevřené.

V příkladu (25) je jako ekvivalent českého adjektiva použita vedlejší věta přívlastková. Ta omezuje platnost substantiva na jistý kontext; zřetelové určení, které by omezovalo její platnost, zde však zcela chybí, je možné ho ovšem rekonstruovat z kontextu. Tento typ byl v našem vzorku zastoupen pouze tímto dokladem, tedy ve spojení s adjektivem absolutním.

4.2.3.4 Perifráze

V rámci této kategorie můžeme vymezit dva podtypy. Doklady s příslovečným určením zřetele vyjádřeným opisem s formou:

- předložka *apo* + adjektivum + *apopsi*,
- nominální fráze; předložka *me/ja/se* + nominální fráze; sloveso *echo (mít)* + nominální fráze.
- *apo (z)* + adjektivum + *apopsi (pohledu...)*

- (26)
<i>Ine</i>	<i>episfales</i>	<i>apo</i>	<i>ikonomiki</i>	<i>apopsi.</i>
je-PRS	pochybné-ADJ	z-PREP	ekonomického-ADJ	pohledu-SG.ACC.
- Tento projekt je hospodářsky nezdravý.

(27)

Apo dimografiki apopsi, i Turkia ine mia chora me ypsilo pososto neon.
z-PREP demografického-ADJ pohledu-SG.ACC ART-SG.NOM Turecko-SG.NOM je-PRS
ART-SG.NOM země-SG.NOM s-PREP vysokým-ADJ počtem-SG.ACC mladých-ADJ
Turecko je demograficky mladá země s rychle rostoucí ekonomikou s vysokým
potenciálem.

Doklady tohoto typu byly v našem vzorku celkem dva, jeden obsahoval absolutní adjektivum, druhý adjektivum relativní. Formálně jde o strukturu podobnou českému vyjádření, pouze s tím rozdílem, že předložka je zde následována akuzativem. Jedná se o vyjádření, které funkčně i sémanticky plně odpovídá českému.

- nominální fráze

(28)

Den tha itan dyskolo na fandastis ton Diego pezondas ton patera, pu vrethike stin fylaki kata tin diarkia ton politikon tarachon.
NEG.PRON bylo.by-COND těžké-ADJ COMP představit.si-SBJV ART-SG.ACC
Diega-SG.ACC hrajícího-GER ART-SG.ACC otce-SG.ACC který-PRON
se ocitl-PST v-PREP ART-SG.ACC vězení-SG.ACC v-PREP ART-SG.ACC
průběhu-SG.ACC ART-PL.GEN politických-ADJ tahanic-PL.GEN
Nebylo by těžké představit si Diega v roli otce, který si odpykává trest ve
vězení za cizoložství v politicky těžkých dobách.

(29)

Otan bika sto idryma, to myalo mu meletiθike anexandlita me to proschima tis dianoitikis yjias.
když-CNJ jsem.vstoupil-PST do-PREP ART-SG.ACC ústavu-SG.ACC ART-SG.NOM
mozek-SG.ACC můj-PRON byl.zkoumán-PST neustále-ADV pod-PREP
ART-SG.ACC záminkou-SG.ACC ART-SG.GEN duševního-ADJ zdraví-SG.ACC
Když jsem byl v ústavu, zkoumali můj mozek, jestli je duševně zdravěj.

Těchto dokladů bylo v našich datech nalezeno celkem 11, jeden s adjektivem relativním, deset s adjektivem absolutním.

- předložka *se/me/ja* (v/s/pro) + nominální fráze

Této struktuře odpovídaly celkově 2 výskyty, oba ve spojení s absolutním adjektivem. Formálně i sémanticky odpovídá českému vyjádření příslovečného určení zřetele formou *v* + Lok.

(30)

Yparchi anisychitiki afixisi ston ariθmo ton anθropon me psychikes pathisis.
 existuje-PRS znepokojivý-ADJ nárůst-SG.NOM v-PREP ATR-SG.ACC počtu-SG.ACC
 ART-PL.GEN osob-PL.GEN s-PREP psychickými-ADJ nemocemi-PL.ACC
 Znepokojivě roste počet psychicky nemocných osob.

(31)

Ine apistefta dyskolo na vro stichurgo, me soas tas frenas.
 je-PRS neuvěřitelně-ADV těžké-ADJ COMP najít-SBJV textaře-SG.ACC se-PREP
 zdravým-ADJ ART-PL.ACC rozumem-PL.ACC.
 Je neskutečně těžké najít duševně zdravého textaře.

- slovesem *echo* (mít) + nominální fráze

(32)

Ego, o Keneθ Uoters, echondas soas tas frenas... afino oli mu tin perusia... stin adelfi mu.
 já-PRON ART-SG.NOM Kenneth-SG.NOM Waters-SG.NOM máje-GER
 zdravý-ADJ ART-PL.ACC rozum-PL.ACC odkazují-PRS celé-ADJ moje-PRON
 ART-SG.ACC jmění-SG.ACC PRON ART-SG.ACC sestře-SG.ACC mé-PRON
 Já, Kenneth Waters, mentálně zdravý, odkazuji všechnen svůj světský majetek mé sestře Betty.

(33)

O anθropos echi arrosti psychi.
 ART-SG.NOM člověk-SG.NOM má-PRS nemocnou-ADJ duši-SG.ACC
 Je duševně nemocný.

Doklady tohoto vyjádření se v našem vzorku vyskytly celkem 4, všechny s absolutním adjektivem. Ve třech případech (např. 33) bylo sloveso ve tvaru indikativu přítomného času, jednou (35) ve tvaru tzv. metochi odpovídajícímu českým transgresivům.

4.2.3.5 Adjektivum

V této skupině se vykytují doklady trojího druhu. Nejprve uvádíme ty, které odpovídají českým spojením *duševně zdravý/nemocný*; do zvláštní skupiny jsme je zařadili, protože zřetelový význam je vyjádřen v sémantice samého adjektiva, a to tedy nepřijímá další zřetelová určení. Celkem se v našich datech vyskytlo 15 příkladů, všechny s absolutním adjektivem. Můžeme je opět rozdělit do několika podtypů. První, zastoupený doklady, z nich zahrnuje adjektiva, jež mají přímo ve své sémantice zakódováno „duševně“ nemocný, (34)–(37), druhý „duševně“ zdravý (38)–(39) a třetí podtyp tvoří taková adjektiva, která mají obecný význam „nemocný“ bez specifikace (40)–(41).¹³

Druhou skupinu tvoří adjektiva (42)–(43), která se překladatel do češtiny rozhodl přeložit spojením adjektiva a zřetelového určení. Více se jimi zabývat nebudeme, neboť dle našeho názoru je zřetelové určení možno vypustit i v češtině, ani z širšího kontextu podle nás neplyne nutnost jeho užití.

Třetí typ (44) je tvořen substantivy rozvitými dvěma adjektivy, z nichž jedno zastupuje v češtině příslovečné určení zřetele.

- duševně nemocný

(34)

Den imaste palavi.
NEG.PRON jsme-PRS duševně.nemocní-ADJ
Nejsme žádní duševně nemocní.

(35)

Ine parafron.
je-PRS duševně.nemocný-ADJ
Je duševně nemocný.

(36)

Afto ine paranoiko.
toto-PRON je-PRS paranoidní.
Není duševně nemocný?

(37)

Ise trelos?
jsi-PRS bláznivý-ADJ
Jste duševně zdravý?

¹³ Ke každému adjektivu uvádíme po jednom příkladu.

Tento typ jsme našli celkem pětkrát, ve dvou případech se vyskytlo adjektivum *palavos*, ostatní výše uvedená adjektiva vždy v jednom případě.

- duševně zdravý

(38)

Nioθo *lojikos.*
Cítím se-PRS duševně.zdravý-ADJ
Cítím se duševně zdravý.

(39)

Se *enan* *trelo* *kosmo,* *mono* *o*
trelos *ine* *gnostikos.*
v-PREP ART-SG.ACC bláznivém-ADJ světě-SG.ACC jen-ADV ART-SG.NOM
blázen-SG.NOM je-PRS duševně.zdravý-ADJ
V tomhle světě jsou duševně zdraví jen blázni.

Tento typ byl zastoupen celkem 6 doklady, v 5 z nich bylo užito adjektiva *lojikos*, v jednom pak adjektiva *gnostikos*.

- nemocný

(40)

Ipe *oti* *itan* *arrostimenos.*
Řekla-PST že-CNJ byl-PST nemocný-ADJ
Říkala, že je duševně nemocný.

(41)

O *Tent* *den* *pije* *fylaki,* *jati*
oli *pistevame* *oti* *itan* *arrostos.*
ART-SG.NOM Tent-SG.NOM NEG šel-PST vězení-SG.ACC protože-CNJ
všichni-ADJ jsme.věřili-PST že-CNJ byl-PST nemocný-ADJ
Nezavřeli ho do vězení, protože jsme všichni uvěřili, že je duševně nemocný.

Tento typ čítal tři doklady, ve dvou se objevilo adjektivum *arrostos*, v jednom *arrostimenos*.

(42)

Mia *lista* *me* *ola* *ta*
magazia *sto* *Kolorado* *pu* *pulane*
organiko *fajito.*
ART-SG.NOM seznam-SG.NOM s-PREP všemi-ADJ ART-PL.ACC
obchody-PL.ACC v-PREP ART-SG.ACC Coloradu-SG.ACC kde-ADV prodávají-PRS
organické-ADJ jídlo-SG.ACC
To je seznam míst odsud až po Colorado, kde prodávají organicky zdravé jídlo.

(43)

<i>θα dume</i>	<i>fysiolojiko</i>	<i>grasidi</i>	<i>ke</i>	<i>dendra</i>	<i>choris</i>
<i>symplegmata.</i>					
uvidíme-FUT	normální-ADJ	trávu-SG.ACC	a-CNJ	stromy-PL.ACC	bez-PRON
komplexů-PL.ACC					

Podíváme se na mentálně zdravé stromy, normální trávu a mraky bez komplexů.

Tento typ se v našich datech objevil pouze dvakrát ve výše uvedených dokladech.

(44)

<i>Andiθetos,</i>	<i>petichame</i>	<i>mia</i>	<i>liturjiki</i>		
<i>isorropis –</i>	<i>metaxi</i>	<i>tis</i>	<i>anangis</i>	<i>na</i>	
<i>sinechisi</i>	<i>i</i>	<i>viomichania</i>	<i>na</i>	<i>ine</i>	<i>epikerdis</i>
<i>se</i>	<i>dyskoles</i>	<i>ikonomikes</i>	<i>periodus,</i>	<i>ton</i>	
<i>kinonikon</i>	<i>anangon</i>	<i>tis</i>	<i>Evropis</i>	<i>ke</i>	
<i>tu</i>	<i>mellondos</i>	<i>tu</i>	<i>perivallontos</i>	<i>mas.</i>	
naopak-ADV	podařila.se-PST	ART-SG.NOM	funkční-ADJ		
rovnováha-SG.GEN	mezi-PREP	ART-SG.GEN	potřebou-SG.GEN		aby-COMP
pokračoval-SBJV	ART-SG.NOM	průmysl-SG.NOM	COMP	byl-SBJV	ziskový-ADJ
v-PREP	těžkých-ADJ	ekonomických-ADJ	dobách-PL.ACC	ART-PL.GEN	
společenskými-ADJ	potřebami-PL.GEN	ART-SG.GEN	Evropy-SG.GEN	a-CNJ	
ART-SG.GEN	budoucnosti-SG.GEN	ART-SG.GEN	prostředí-SG.GEN	našeho-PRON	

Místo toho jsme udělali kompromis - mezi potřebou průmyslu mít i nadále zisky v ekonomicky těžkých dobách, sociálními potřebami Evropy a budoucností našeho životního prostředí.

Tento typ byl v našem vzorku zastoupen dvěma doklady, v obou případech byla užita stejná kombinace adjektiv, tedy *dyskolos* a *politikos*.

4.2.3.6 Různé

Do této skupiny jsme zařadili takové případy, jež nebylo možno zařadit k žádnému z výše vymezených typů, a také případy, které hodnotíme jako sporné z hlediska překladu.

(45)

<i>Imaste</i>	<i>oli</i>	<i>anichtomyali.</i>
jsme-PRS	všichni-PRON	nepředpojatí-ADJ

Všichni jsme duševně zdraví, že ano?

(46)

<i>Ise</i>	<i>apolyta</i>	<i>yjiis,</i>	<i>ajos,</i>	<i>mikromeseos.</i>
jsi-PRS	naprosto-ADV	zdravý-ADJ,	svatý-ADJ	středostavovský-ADJ

Jsi naprosto tělesně i duševně zdravý muž, příslušník střední třídy.

(47)

<i>O</i>	<i>Sid</i>	<i>den</i>	<i>ine</i>	<i>vieos,</i>	<i>ute</i>
<i>isodynamos</i>	<i>tu.</i>				
ART-SG.NOM	Cid-SG.NOM	NEG-PRON	je-PRS	násilnický-ADJ	ani-CNJ
rovnocenný-ADJ	jemu-PRON				

Sid není násilný... Ale ani duševně zdravý.

Příklady (45)–(47) jsou tvořeny adjektivy, jež, jak je patrné z glosování, významově neodpovídají překladu. Ani po prostudování širšího kontextu a konzultaci s rodilým mluvčím nám není jasné, proč se k jejich užití překladatel uchýlil.

(48)

<i>To</i>	<i>provlima</i>	<i>su</i>	<i>den</i>	<i>ine</i>	<i>somatiko.</i>
ART-SG.NOM	problém-SG.NOM	tvůj	NEG	je-PRS	tělesný-ADJ.

Jste naprosto tělesně zdravý.

Doklad (48) jsme nejprve chtěli zařadit do skupiny zřetelových určení vyjádřených perifrází, avšak vzhledem k tomu, že se jednalo o ojedinělý typ, zvolili jsme jeho zařazení do této skupiny.

(49)

<i>Isos</i>	<i>ine</i>	<i>dolofonos,</i>	<i>ke</i>	<i>afto</i>	<i>ine</i>	<i>mia</i>
<i>dikeologia,</i>	<i>ja</i>	<i>na</i>	<i>skotosi</i>	<i>kapion.</i>		
možná-ADV	je-PRS	vrah-SG.NOM	a-CNJ	toto-PRON	je-PRS	ART-SG.NOM
výmluva-SG.NOM		aby-CNJ COM	zabil-SBJV	někoho-PRON		

Možná je duševně nemocný... a to zařízení používá jako záminku, aby mohl někoho zabít.

V příkladu (49) je řecké substantivum s významem *vrah* do češtiny přeloženo jako *duševně nemocný*. I tento případ jsme se po konzultaci s rodilým mluvčím znalým českého jazyka rozhodli zařadit mezi sporné případy.

(50)

<i>Afto</i>	<i>me</i>	<i>treleni.</i>
toto-PRON	mě-PRON	činí bláznivou-PRS

Činí mě to duševně zdravou.

Příklad (50) má, jak ukazuje glosování, zcela jiný význam než český překlad.

(51)

θα προπι na exetasume tin metarryθmisi
tu proypolojismu tis Enosis etsi
oste na ferume tin Evropi
stin katallili katastasi oste na katefθyni
tin ikonomiki politiki me to
pio apofasistiko tropo.
bude.třeba-FUT COMP prostudovat-SBJV ART-SG.ACC reformu-SG.ACC
ART-SG.GEN rozpočtu-SG.GEN ART-SG.GEN Unie-SG.GEN tak-CNJ
abychom-CNJ COMP dostali-SBJV ART-SG.ACC Evropu-SG.ACC
do-PREP ART-SG.ACC vhodné-ADJ situace-SG.ACC aby-CNJ COMP zaměřila-SBJV
ART-SG.ACC ekonomickou-ADJ politiku-SG.ACC s-PREP ART-SG.ACC
nejvíce-ADV rozhodným-ADJ způsobem-SG.ACC
Musíme zvážit reformu rozpočtu Unie, aby Evropa byla finančně zdravá a mohla řídit ekonomickou politiku razantnějším způsobem.

U příkladu (51) jsme, stejně jako u příkladu (48), zvažovali jeho zařazení mezi perifrastická vyjádření, z téhož důvodu jako v předchozím případě jsme se však nakonec rozhodli ho zařadit na toto místo. Zřetelovému určení v řecké větě odpovídá opis celou větou.

4.2.4 Shrnutí

V teoretické části naší práce jsme zmínili, jaké možnosti vyjádření příslovečného určení zřetele se objevují v novořeckých gramatikách. V našem vzorku se z uvedených typů vyskytl pouze jeden – zřetelové určení vyjádřené předložkovými výrazy následovanými substantivem v akuzativu (2 doklady). Z předložek zmíněných v odborné literatuře se mezi nalezenými doklady vyskytla pouze jedna (*me*). Zajímavým poznatkem ovšem je, že nejvýrazněji (36 dokladů) byl v našich datech zastoupen typ, jež odborná literatura neuvádí – zřetelové určení vyjádřené adverbem. Z analýzy našich dat tedy plyne, že by právě tento typ měl být hodnocen jako prototypické vyjádření příslovečného určení zřetele v novořečtině. Z funkčního a sémantického hlediska tento způsob vyjádření víceméně odpovídá jeho českým ekvivalentům, nenalezli jsme mezi nimi výrazné rozdíly.

4.3 Usouvztažnění výsledků obou analýz

V této kapitole jsme se pomocí korpusové sondy pokusili nastínit chování skalárních adjektiv v kombinaci s příslovečným určením zřetele. Jsme si vědomi toho, že česká a řecká analýza

nebyly náležitě vyvážené, a zejména z řecké části výzkumu není proto možné vyvodit očekávané závěry.

Řecká část výzkumu ukázala, že dominantním vyjádřením zřetelového určení je, stejně jako v češtině, zřetelové adverbium, jež se výrazně častěji vyskytuje v kontextu absolutního adjektiva než adjektiva relativního. Toto tvrzení ovšem nemá oporu v odborné literatuře.

Funkční a sémantickou podobnost s češtinou nacházíme také v případech perifrastického vyjádření zřetelového určení: struktura *apo* + adjektivum + *apopsi* je téměř ekvivalentní s českým vyjádřením *z* + adjektivum + *pohledu* (jež jsme však v české části výzkumu nesledovali); vyjádření formou nominální fráze zase v mnoha případech odpovídá české struktuře *v* + Lok.

Na druhé straně řečtina oproti češtině disponuje mnoha adjektivy, v jejichž sémantice je zřetelové určení přímo zakódováno, není ho tedy třeba dále vyjadřovat. V našem výzkumu se jednalo výhradně o adjektiva s významem duševně zdravý/nemocný.

Z našeho výzkumu nevyplývaly žádné výrazné závěry ohledně jazykové specifčnosti těchto konceptů, podobností bylo nalezeno výrazně více než rozdílů, což ovšem přičítáme zvolenému postupu při analýze. Předpokládáme, že nebylo-li by třeba se spoléhat na paralelní korpus a vycházet od českých textů, výsledky by ukázaly více odlišností.

Závěr

V této práci jsme se snažili představit tradiční přístup ke klasifikaci českých a řeckých adjektiv a porovnat jej se skalárním přístupem k adjektivům, jenž je dosud v obou jazycích reflektován jen omezeně. Následně jsme podali výklad příslovečného určení zřetele v češtině i novořečtině a vymezili jsme jeho jednotlivé typy. Cílem vlastního výzkumu bylo formou korpusové sondy ověřit předpoklad, že příslovečná určení zřetele v kontextu adjektiva ovlivňují jeho interpretaci a výrazně častěji než s absolutními adjektivy se pojí s adjektivy relativními.

Pro účely vlastního výzkumu jsme na základě skalární literatury (Rotsteinová – Winter, 2004, s. 8) sestavili seznam 10 absolutních a 10 relativních adjektiv a v souladu s MČ3 (1987, s. 122–123) jsme zvolili 4 prototypická vyjádření příslovečného určení zřetele v češtině. Ke každému typu jsme pak v české části výzkumu v korpusu SYN2010 vyhledali jeho spojení s jednotlivými adjektivy. Tentýž postup jsme následně zopakovali v řecké části v korpusu InterCorp.

Ukázalo se, že hypotézu, že přítomnost příslovečného určení zřetele ovlivňuje adjektivní interpretaci, je pro češtinu možné potvrdit; hypotéza, že se zřetelové určení častěji vyskytuje v kontextu relativních adjektiv, se však ukázala jako neplatná a je nutný další výzkum pro odhalení příčin této distribuce.

Řecká část výzkumu měla mít podobný cíl jako část česká, kvůli nízkému počtu relevantních výsledků jsme však těžiště výzkumu nakonec přenesli k sestavení překladových ekvivalentů spojení adjektiva a zřetelového určení v novořečtině. Nejzásadnějším zjištěním vyplývajícím z naší analýzy se ukázalo, že prototypickým vyjádřením příslovečného určení zřetele je v novořečtině pravděpodobně zřetelové adverbium, jež však žádná literatura v této souvislosti neuvádí.

Seznam použité literatury

- ČERMÁK, František (2010): *Lexikon a sémantika*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.
- ČERMÁK, František (1990): *Syntagmatika a paradigmatika českého slova II*. Praha: Univerzita Karlova ve spolupráci s čs. redakcí VN MON.
- Český národní korpus – InterCorp. Praha: Ústav Českého národního korpusu FF UK. Dostupný z WWW: <<http://www.korpus.cz>> [cit. 5. 5. 2015].
- Český národní korpus – SYN. Praha: Ústav Českého národního korpusu FF UK. Dostupný z WWW: <<http://www.korpus.cz>> [cit. 5. 5. 2015].
- DANEŠ, František et al. (1987): *Mluvnice češtiny 3. Skladba*. Praha: Academia. [=MČ3]
- DANEŠ, František (1985): *Věta a text. Studie ze syntaxe spisovné češtiny*. Praha: Nakladatelství ČSAV.
- DOČEKAL, Mojmir – KUČEROVÁ, Ivona (2011): Total vs. partial adjectives: Evidence from reduplication. In: Ingo Reich et al. (eds.), *Sinn und Bedeutung 15: Proceedings of the 2010 Annual Conference of the Gesellschaft für Semantik*. Saarbrücken: universaar: Universitätsverlag des Saarlandes, s. 181–193. Dostupné z WWW: < http://universaar.uni-saarland.de/monographien/volltexte/2011/30/artikel/Docekal_Kuceroва_sub15.pdf> [cit. 5. 5. 2015].
- FRANGAKISOVÁ, Jeorjia (2010): *A corpus-based categorization of Greek adjectives. Proceedings of the 5th Corpus Linguistics Conference 21–23. July 2009*. University of Liverpool. Dostupné z WWW: < <http://ucrel.lancs.ac.uk/publications/CL2009/>> [cit. 5. 5. 2015].
- GREPL, Miroslav – KARLÍK, Petr (1998): *Skladba češtiny*. Olomouc: Votobia.
- GREPL, Miroslav – KARLÍK, Petr (1975): *Skladba spisovné češtiny*. Praha: SPN.
- Hellenic National Corpus*. Athény: Institute for Language and Speech Processing. Dostupný z WWW: <<http://hnc.ilsp.gr/en/>> [cit. 14. 5. 2015]. [=ETHEG]
- KARLÍK, Petr – HLADKÁ, Zdeňka (2004): Kam s ním? (Problém stupňování adjektiv). In: Petr Karlík – Jana Pleskalová (eds.), *Život s morfěmy. Sborník na počest Zdenky Rusínové*. Brno: Masarykova univerzita, s. 73–93.
- KENNEDY, Christopher (2007): Vagueness and grammar: The semantics of relative and absolute gradable adjectives. *Linguistics and philosophy*, 30, č. 1, s. 1–45. Dostupné z WWW: < <http://semantics.uchicago.edu/kennedy/docs/vg-epub.pdf>> [cit. 5. 5. 2015].

KENNEDY, Christopher – McNALLYOVÁ, Louise (2005): Scale structure, degree modification, and the semantics of gradable predicates. *Language*, 81, č. 2, s. 345–381. Dostupné z WWW: <<http://hum.uchicago.edu/ck0/kennedy/docs/km-scales05.pdf>> [cit. 5. 5. 2015].

KLERIS, Chrystos – BABINIOTIS, Jorgos (2011): *Grammatiki tis neas ellinikis: domoliturjiki – epikinoniaki*. Athény: Kendro lexikologias.

KOMÁREK, Miroslav et al. (1986): *Mluvnice češtiny 2. Tvarosloví*. Praha: Academia. [=MČ2]

LEHEČKOVÁ, Eva (2011): *Teličnost a skalárnost deadjektivních sloves v češtině*. Nепublikovaná disertační práce. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze.

ROTSTEINOVÁ, Carmen – WINTER, Yoad (2004): Total vs. partial adjectives: Scale structure and higher order modifiers. *Natural Language Semantics*, 12, s. 259–288. Dostupné z WWW: <<http://www.phil.uu.nl/~yoad/papers/RotsteinWinter.pdf>> [cit. 5. 5. 2015].

Syndaktiko tis neas ellinikis (1996). Athény: Organismos ekdoseos didaktikon vivlion.

ŠMILAUER, Vladimír (1969): *Novočeská skladba*. Praha: SPN.

TOLEDO, Assaf (2011): *Measuring absolute adjectives*. Jerusalem: Hebrew university of Jerusalem. Dostupné z WWW: <hufind.huji.ac.il/Record/HUJ001916556> [cit. 10. 7. 2015].